

Karlova univerzita,
Fakulta sociálných vied,
Institút politologických študií

Autor práce: **Zuzana Kalusová**

Vedoucí práce: **JUDr.PhDr.Tomáš Karásek PhD.**

Oponent práce: **PhDr. Jan Karlas MA**

Dátum obhajoby: 2007

Hodnocení:

Bibliografický záznam

KALUSOVÁ, Zuzana. *Írska bezpečnostná politika. Neutrálny štát ako člen Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ*. Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálnych vied, Institut politogických študií, 2007. 80s. Vedoucí diplomové práce JUDr.PhDr. Tomáš Karásek PhD.

Anotácia

Bakalárska práca „Írska bezpečnostná politika – Neutrálny štát ako člen Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ“ pojednáva o bezpečnostnej politike Írska, ktorá je špecifická svojou pozíciou neutrálneho štátu spojenou s aktívnou politikou v oblasti bezpečnosti. Cieľom tejto práce je výskum dopadu írskej integrácie a postupného zapojenia sa Írska do Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ (SZBP) a ďalších európskych bezpečnostných štruktúr na koncept jeho neutrality. Základnou otázkou je zlučiteľnosť neutrality s týmto zapojením sa do bezpečnostných štruktúr. Analýza bude vychádzať z dvoch faktorov – aspektu kompatibility neutrality so zmluvne zakotvenou koncepciou formujúcej sa bezpečnostnej politiky EÚ a vnútropolitického aspektu – postoja verejnosti a politických strán voči neutralite a írskemu integračnému procesu v bezpečnostnej oblasti EÚ. Na dotvorenie celkového obrazu írskej bezpečnostnej politiky sa v práci zmienim aj o začlenení sa krajiny do medzinárodných organizácií, ktoré sa venujú téme bezpečnosti, ale primárne sa budem sústreďovať na bezpečnostnú agendu EÚ. Záverom tejto práce má byť analýza posunu konceptu neutrality po zapojení sa do bezpečnostnej politiky EÚ spolu s popisom rozšírenia konceptu a nového definovanie neutrálneho štatútu Írska.

Annotation

My bachelor thesis „Irish security policy – Neutral state in the Common foreign and security policy of the EU “ deals with the security policy of Ireland which is specific of its neutral position connected with its active policy in the security field. The aim of this work is to do a research of the impact of the Irish integration and gradual participation of Ireland into the Common foreign and security policy of the EU (CFSP) and other European security structures on the concept of neutrality. The analysis will take into consideration two factors – aspect of the compatibility of

neutrality with the treaty-based conception of the EU's developing security policy and the inner-political aspect of the people's and political parties' stance towards neutrality and Irish integration process into the security field of the EU. In order to draw the whole picture of the Irish security policy I will mention Irish integrating into the other international organization which are focused on the theme of security. However, my primary focus will be on the security agenda of the EU. The conclusion of this thesis will be the analysis of the drift of the Irish neutrality concept after the participation into the security policy of the EU, description of its widening and the attempt to redefine new neutrality status of Ireland.

Klíčová slova

Írska bezpečnostná politika, neutralita, Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika EÚ.

Keywords

Irish security policy, neutrality, EU's Common foreign and security policy .

Prehlásenie

Prehlasujem, že som predkladanú prácu spracovala samostatne a použila len uvedené pramene a literatúru. Súčasne dávam súhlas k tomu, aby táto bakalárska práca bola umiestnená v Ústrední knihovně UK a používaná k študijným účelom.

V Prahe 21.5.2007

Zuzana Kalusová

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rada pod'akovala svojmu konzultantovi pánu doktorovi Karáskovi za cenné rady počas písania mojej bakalárskej práce. Takisto by som chcela vyjadriť svoje pod'akovanie svojej rodine za podporu a povzbudenie.

Obsah

ÚVOD	7
1.KONCEPT ÍRSKEJ NEUTRALITY A JEHO APLIKÁCIA V MEDZINÁRODNÝCH ORGANIZÁCIÁCH	11
1.1 DEFINOVANIE ÍRSKEJ NEUTRALITY.....	11
1.2 VÝVOJ ÍRSKEJ NEUTRALITY.....	15
1.3 ÍRSKA BEZPEČNOSTNÁ POLITIKA.....	17
1.3.1 ÍRSKO A OSN.....	20
1.3.2 ÍRSKO A KBSE.....	22
1.3.3 ÍRSKO A PARTNERSTVO ZA MIER.....	22
2. ÍRSKA NEUTRALITA V RÁMCI EURÓPSKEJ INTEGRÁCIE	26
2.1 ÍRSKO A VSTUP DO EUROPSKEHO SPOLOCENSTVA.....	26
2.2 ÍRSKO A JEDNOTNÝ EURÓPSKY AKT.....	30
2.3 ZAPOJENIE SA ÍRSKA DO SZBP.....	30
2.4 OD MAASTRICHTSKEJ ZMLUVY PO ZMLUVU Z NICE - OTÁZKA NEUTRALITY A ÍRSKE ROZHODOVANIE.....	32
2.4.1.1 MAASTRICHTSKÁ ZMLUVA.....	32
2.4.1.2 DISKUSIA O MAASTRICHTSKEJ ZMLUVE.....	36
2.4.2.1 AMSTERDAMSKÁ ZMLUVA.....	37
2.4.2.2 DISKUSIA O AMSTERDAMSKEJ ZMLUVE.....	39
2.4.3.1 ZMLUVA Z NICE.....	40
2.4.3.2 DISKUSIA O ZMLUVE Z NICE.....	43
2.5.1. BOJOVÉ SKUPINY.....	45
2.5.2. DISKUSIA O BOJOVÝCH SKUPINÁCH.....	49
3. VEREJNÁ DISKUSIA A KONCEPT NEUTRALITY	53
4. ZMENA VÝZNAMU NEUTRALITY A JEJ REDEFINÍCIA	55
ZÁVER	59
RESUMÉ	62
SUMMARY	63
POUŽITÁ LITERATÚRA	65
ZOZNAM PRÍLOH	71
PRÍLOHY	71
PROJEKT BAKALÁRSKEJ PRÁCE	79

Úvod

Súčasná svetová bezpečnostná situácia je charakteristická množstvom nových hrozieb ako napríklad terorizmus, zmeneným charakterom konfliktov a zdokonalenou formou boja a násilia. Toto vyžaduje spojenie síl jednotlivých štátov a kooperácia v oblasti bezpečnosti a obrany je tým jediným spôsobom, akým môžu krajiny v tomto svete čeliť novodobým nebezpečenstvám. Existuje však aj niekoľko štátov, ktoré sa obranným zoskupeniam odjakživa zo zásady vyhýbali, lebo im to nedovoľovala ich neutrálna pozícia. V posledných rokoch avšak transformovaný bezpečnostný priestor núti aj tieto štáty prehodnotiť svoju politiku a prispôbiť sa účasťou v projektoch bezpečnostnej spolupráce. Akým spôsobom prebieha tento proces, aké reakcie sprevádzajú diskusiu a jej viditeľný dopad na koncept neutrality, je možné pozorovať na prípade Írska.

Bezpečnostná politika Írska je podmienená tým, že Írsko sa zaraďuje k neutrálnym krajinám, čo formuje špecifickosť jeho prístupu k zapojeniu sa do projektov s cieľom budovať spoločnú bezpečnostnú politiku.

Írska neutralita nie je však stálym konceptom zakotveným v ústave, a pretože bola v posledných rokoch vystavená viacerým výzvam v rámci integračných projektov medzinárodných organizácií, nutnosť nájsť jasné stanovisko týkajúce sa jej neutrálného štatútu sa odzrkadlila aj na tvorbe a redefinícii írskej bezpečnostnej politiky. Írsko je pozoruhodným prípadom neutrálného štátu, ktorý sa svojou bezpečnostnou politikou snaží aktívnym spôsobom podieľať na vytváraní spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky Európskej únie. Cieľom môjho bádania by malo byť objasnenie, aký dopad mala integrácia Írska do viacerých medzinárodných štruktúr zameraných na spoločnú bezpečnosť na formuláciu jeho neutrálnej politiky. Do akej miery je zlučiteľný neutrálny postoj s členstvom v medzinárodných organizáciách orientovaných na vytváranie bezpečnostnej spolupráce? Otázka motívov vedúcich krajinu ako je Írsko k angažovaniu sa v takýchto spoločenstvách štátov a záujem o skúmanie problému, akú rolu môže zohrať malá neutrálna krajina v medzinárodnej bezpečnostnej agende, tvorili podtext mojej práce a pomáhajú jej

dodať komplexný obraz. Hlavným zámerom môjho pojednania je už detailnejšia analýza o vývine írskej neutrality v európskych bezpečnostných štruktúrach.

Centrálne výskumná otázka „Ako ovplyvnil írsku bezpečnostnú politiku v otázke neutrality vstup do Európskej únie a neskoršie rozširovanie agendy EÚ?“ poukazuje na jedinečný írsky kontext, ktorý však môže byť všeobecnejším príkladom postupov malého štátu, kde sa dajú pozorovať jeho rozhodovacie procesy a vonkajšie i vnútorné faktory, ktoré ovplyvnili jeho integračný proces v rámci EÚ. Primárne si kladiem otázku týkajúcu sa zlučiteľnosti neutrality počas integrovania sa Írska do formujúcej sa bezpečnostnej politiky EÚ, pretože mojím základným zameraním je skúmať dopad členstva Írska v Európskej únii a účasti v jej bezpečnostných štruktúrach na definíciu pojmu neutrality. Je Írsko, ktoré sa do tejto politiky zapojilo, možné považovať za neutrálne a akým spôsobom interakcia Írska v EÚ mení koncepciu írskej bezpečnostnej politiky v štatúte neutrality. Svojou prípadovou štúdiou by som chcela sledovať zmenu povahy írskej neutrality a jej následné preformulovanie.

Zmenu neutrálneho postoja budem pozorovať na základe diskusie o zapojení sa do spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP) EÚ (neskôr spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky) a jej štruktúr - európskych síl rýchlej reakcie a bojových skupín. Pri určení posunu v chápaní neutrálnej politiky budem vychádzať z hodnotenia kompatibility neutrality s formuláciou SZBP v zmluvách EÚ. Komplexná analýza tejto prípadovej štúdie má úsilie zobrazit' aj vnútropolitické vplyvy na formuláciu bezpečnostnej politiky Írska, čo zahŕňa aj aspekty ako vplyv verejnosti a politických strán na integračné snahy Írska v SZBP spojenou s ich postojom voči meniacemu sa konceptu írskej neutrality.

Mojou snahou bude sledovať prehodnotenie konceptu neutrality v súčasnosti vzhľadom na jeho klasický význam, prípadne formulovať určitý posun a rozšírenie konceptu oproti minulosti pod vplyvom integrácie do EÚ. Mojou hypotézou bude naznačenie nového prístupu v otázke írskej neutrality, ktorá by sa dala označiť ako pragmatická bezpečnostná politika neutrality. Cieľ mojej bakalárskej práce je zodpovedať stanovenú otázku s úmyslom vykresliť prípad štátu a jeho postavenia v Európskej únii vzhľadom na jeho špecifickú politiku v bezpečnostných otázkach.

Tému írskej bezpečnostnej politiky som si zvolila z viacerých dôvodov. Jedným z prvotných dôvodov bol môj záujem o problematiku bezpečnosti a možnosť zaoberať sa prípadovou štúdiou Írska priamo v prostredí vytvárania tejto politiky. Je však pravdou, že spracovanie oblasti írskej bezpečnostnej politiky vzhľadom na otázku integrácie v zložkách EÚ v súvislosti s neutralitou je dosť obtiažne práve kvôli nedostatku štúdií v tejto oblasti. Hoci treba pripomenúť, že na írskej domácej scéne sa jeho bezpečnostná politika spojená s otázkami týkajúcimi sa tradície neutrality stali významnou časťou diskusie o integrácii do EÚ a jej snahe vytvoriť spoločnú bezpečnostnú politiku. Napriek tomu írška rola v európskom bezpečnostnom rámci nebola spracovaná veľmi rozsiahle. Politika írskej neutrality je zaujímavá práve kvôli svojmu voľnejšiemu netypickému konceptu, a je hodná skúmania aj pre nedostatok štúdií v oblasti diskusie o neutralite mimo írskej domácej pôdy.

Na základe stanovenej témy a cieľu bol zvolený k danej problematike prístup, ktorý kombinuje viaceré aspekty pohľadu s dôrazom na jeden externý a jeden interný faktor ovplyvňujúci írsku bezpečnostnú politiku. Vplyvy na koncepciu neutrality v bezpečnostnej politike Írska a dynamiku írskej integrácie v bezpečnostnej sfére som sa pokúsila vymedziť s pomocou využitia vývoja SZPB EÚ na základe prijatých zmlúv ako externého faktora a postoja politických strán spolu s verejnou mienkou ako vnútorného faktora, ktoré majú dopad na rozvoj bezpečnostnej politiky Írska.

Štruktúra mojej práce zodpovedá téme vybranej prípadovej štúdie. Úvodné časti tvoria uvedenie do problematiky skrz teoretické definovanie neutrality, čo je zúžené na špecifický prípad írskej formy neutrality. V ďalšej kapitole nasleduje historický výklad neutrality a faktorov, ktoré mali vplyv na koncepciu neutrality. Plynulo preto prechádzam k zapojeniu sa Írska do medzinárodných organizácií, ktoré obrusovali flexibilitu neutrálnej politiky. Hlavný dôraz historickej analýzy je vzťah Írska a Európskej únie v procese formovania sa SZBP a účasť Írska v ňom na základe externého a interného faktora ovplyvňujúceho írsku neutralitu. Preto každá kapitola je rozdelená na dve časti. Externý faktor vývinu európskych zmlúv vytvárajúcich európsku bezpečnostnú politiku a otázka kompatibility neutrality s formuláciou jednotlivých zmlúv je tým pohľadom zvonka, ktorý vplýval na vytváranie pozície Írska voči neutralite v jeho bezpečnostnej politike. Pohľadom do vnútropolitického diskusie skúmam verejnú mienku a postoje politického spektra voči vývoju európskej

bezpečnostnej politike, ktoré sú vyjadrené v následnom schvaľovaní európskych zmlúv v referendách. Verejná mienka je tým kľúčovým interným faktorom, ktorý prestupuje celú debatu írskeho zapojenia sa do európskej obrany a týmto dotvára obraz o povahe neutrality. Tento faktor spolu s externým má slúžiť k celkovej analýze o redefinícii neutrálnej politiky a role verejnej a stránickej mienky ako faktora s veľkým účinkom na tento dej. V závere sa snažím vyvodit' syntézu z poznatkov a interpretácia mojich predchádzajúcich zistení je vyvrcholením mojej práce.

Väčšina použitej literatúry je v anglickom jazyku a k ich zozbieraní mi poslúžil môj pobyt na Dublin City University. Ďalšie informačné zdroje sú prevažne spracované z internetu a české materiály tvoria len malú a skôr podpornú časť. Čerpala som hlavne zo sekundárnej literatúry, jednak monografickej ale aj periodickej z archívnych zdrojov alebo v elektronickej podobe v akademických databázach. Využité boli aj vládne dokumenty, Európske zmluvné dokumenty a stránicke vyhlásenia týkajúce sa danej témy.

1. Koncept írskej neutrality a jeho aplikácia v medzinárodných organizáciách

1.1. Definovanie írskej neutrality

Neutralita je nevelmi používaným základom politiky, ktorá si získala popularitu len medzi hárkou štátov. Je špecifickým postojom ovplyvňujúcim predovšetkým zahraničnú politiku, no zároveň vyvierajúci z verejnej mienky a jej podpory. Teoretický podklad ale aj vykonávanie neutrality v politike bolo často sprevádzané nepresnosťou a nejasnosťami, preto je potrebné si najprv určiť, čo koncept a politika neutrality skutočne je, aby sa predišlo nesprávnym interpretáciám.

Podstata neutrality ako neúčast' vo vojne bola právne zakotvená v roku 1907 na konferencii v Haagu, čím sa neutralita stala predmetom medzinárodného práva. V piatej a trinástej Haagskej konvencii sa nachádzajú základné princípy politiky neutrality: 1.využívanie národného teritória (zahŕňajúc vzdušný priestor a vodné plochy) musí byť odmietnuté všetkým útočným silám, neutrálny štát môže uvaliť aj reštriktívne opatrenia v obchodných a iných transakciách všetkým útočníkom, 2. útočníci nesmú mať žiadnu podporu zo strany neutrálneho štátu, hoci normálny obchod môže pokračovať, 3.pravidlá neutrality sa musia aplikovať na základe medzinárodného práva nestranne.¹ V tomto pojatí je neutralita predmetom s právne určenými právami a povinnosťami. Neutralita sa nerovná pacifizmu, pretože štát sa môže brániť proti porušeniu jeho neutrálneho štatútu aj použitím sily.² Ako dodáva Connolly, táto konvencia sa zaoberá len správaním sa vlády, neobmedzuje obchodné vzťahy ani personálne styky.³ Tento štatút sa vzťahuje len na obdobie vojny, nedáva žiadne príkazy v súvislosti s vykonávaním neutrality v čase mieru. Možno dodať, že ani prijatie tejto konvencie by nemuselo predurčiť jasné stanovisko politik v čase mieru.

1 Keatinge,Patrick. 1984. A singular stance.Ireland's neutrality in 1980's. Dublin: Institute for public administration, str.3

2 Keatinge,Patrick. 1996. European security.Ireland's choices.Dublin:Institute of European Affairs, str.117

3 Connolly, Jerome.1992.Riding the tiger. Ireland, European Security and Defence. Dublin: Irish Commission for peace and security, str. 6

Na koncept neutrality možno hľadieť z viacerých uhlov, preto slovo neutralita nadobúda niekoľko rozličných významov. Neutralita v právnom slova zmysle je javom veľmi zriedkavým, ktorý nastáva za jasne vymedzených podmienok definovaných na Haagskej konferencii. Neutralita v širšom zmysle je skôr symbolom štátnej politiky. Tento koncept sa môže vzťahovať aj na stálu neutralitu. Stála neutralita, vykonávaná napríklad vo Švajčiarsku, je orientáciou zahraničnej politiky, ktorým sa má predchádzať budúcim konfliktom. Dôležitým faktom na rozlíšenie voči ďalším konceptom neutrality je jej právny základ a medzinárodná garancia. Oproti tomu, neutralita môže byť chápaná aj ako politika štátu nezapojeného do žiadnych paktov a aliancií, ale bez právneho zakotvenia, no s konzistentnou politikou aj v období mieru. Zachovávanie neutrality je tu zaistené obrannými kapacitami, preto sa nazýva ozbrojená neutralita. Príkladom takejto politiky je Švédsko. Koncept neutrality môže byť interpretovaný ešte voľnejšie ako postoj nezapojenia sa do vojenských aliancií a takýto bližšie neurčený postoj možno vidieť v politike Írska. Špecifickosť Írska spočíva v tom, že jeho neutrálny štatút nie vždy predurčuje a podmieňuje jeho zahraničnú a bezpečnostnú politiku. Zároveň nemá základ v konštitúcii, preto ju nemožno evidentne vzťahovať k medzinárodnému právu.⁴

Neutralita ako novodobý koncept zápasila po 2.svetovej vojne s mnohými ťažkosťami - predovšetkým vyplývajúcimi z vlastnej podstaty Studenej vojny, v ktorej niet presného oddelenia vojny a mieru. Preto sa štáty častejšie nachádzali v pozícii nezúčastnenosti.⁵ Tento koncept zahŕňa širší rozsah politik a z toho dôvodu ho nemožno stotožniť s neutralitou. Politika neutrality sa síce môže niekedy prelínať s politikou nezúčastnenosti, no konceptuálne sú vzdialené.

Zdroje neutrality možno nájsť v nacionalizme, z ktorého vychádza snaha štátu ukázať jeho národnú nezávislosť a kultúrnu identitu. V tomto prípade je obranou malého štátu v područí veľmoci. S írskou politikou neutrality sa ľud stotožnil, pretože bol veľkým zdrojom národnej pýchy.⁶ Tento koncept môže nadväzovať aj na odsúdenie vojny a sily ako ohrozenie bezpečnosti. Nacionalizmus a izolacionizmus je

4 Connolly, Jerome. 1992. str.10

5 Keatinge,Patrick. 1984. str.4

6 European Movement.1995. Ireland in Europe: towards the 21.century. Dublin: Irish Council of the European Movement, str. 21

chápaný ako jeden z koreňov neutrálnej politiky.⁷ V írskom kontexte vychádza neutralita z nacionálnych a republikánskych hodnôt počas skúseností z histórie ako podmienka a dôkaz írskej nezávislosti. Pozícia nečlena vo vojenských alianciách pôvodne bola politikou anglo-írskych vzťahov, na ktorú odkazuje írská tradícia a zároveň je aj zviazaná s otázkou rozdelenia, ktorú rozoberieme neskôr. Neutralita je postojom, ku ktorému sa írsky národ stále cíti zaviazaný, aj preto je to treba pokladať za jednu z určujúcich hodnôt obyvateľstva. Ale neutralita bola vždy v Írsku zohľadňovaná aj ako determinant zahraničnej a bezpečnostnej politiky, pre ktorú sa stala nielen výrazným prvkom pre jej nasmerovanie, ale aj obmedzujúcim aspektom.⁸ Toto sa však v súčasnosti zmenilo, ako budeme sledovať počas integrácie Írska v európskej bezpečnostnej politike v našej práci, kde neutrálny postoj Írska nepredstavuje neprekonateľnú prekážku pre aktívnu bezpečnostnú politiku.

Koncept neutrality v Írsku má teda dve úrovne. Prvou je neutralita ako súčasť zahraničnej a bezpečnostnej politiky formulovaná hlavne vládou a tento koncept bol veľmi úzko formulovaný, často označujúci len ako nezapojenie sa do vojenských paktov. Druhou úrovňou je širší pohľad prevládajúci predovšetkým v národnom povedomí, kde neutralita mala svoje miesto ako rola štátu v riešení konfliktov mediáciou, symbol národnej identity a výraz suverenity malého národa. Oficiálny koncept sa postupom integrácie zúžil na tzv. vojenskú neutralitu predstavujúcu neúčast' vo vojenských alianciách. Širší koncept neutrality ako princípu zahraničnej politiky zostal živý len v národnom povedomí a verejnej mienke.⁹

Tento širší a užší pohľad môže byť viditeľný aj v oddelení vojenskej a politickej neutrality. Toto sa viaže na rozdiel medzi bezpečnosťou a obranou.¹⁰ Koncept bezpečnosti zahŕňajúci medzinárodné aktivity a záväzky krajiny a odmietajúci politickú neutralitu bol pre krajinu výhodný hlavne v integračnom procese. Toto pojetie vylučujúce spojenie neutrality s oblasťou obrany a zapojenia sa do vojenských aliancií slúžil Írsku v jeho pro-západnej orientácii.¹¹ Toto by sa dalo

7 Tonra, Ben. 2001. *The Europeisation of national foreign policy: Dutch, Danish and Irish foreign policy in the European Union*. Burlington, Aldershot: Ashgate, str. 116

8 Sharp, Paul. 1989. *Irish Foreign Policy and the European Community: a study of the impact of interdependence on the foreign policy of a small state*. Aldershot: Dartmouth, str. 189

9 Keatinge, Patrick. 1984. str. 32

10 Sharp, Paul. 1989. str. 209

11 Sharp, Paul. 1990. str. 208

nazvať flexibilitou írskej neutrality, pretože to značí jej prispôsobivosť svojim záujmom v medzinárodných podmienkach. Mohli by sme zhrnúť, že íraska neutralita bola neozbrojenou a nestrannou a zachovanie tohto postoja záviselo od verejnosti, stranického smerovania a vládnych rozhodnutí.¹²

Oprávnenosť politiky neutrality v Írsku bola odvodená z viacerých dôvodov. Jedným hľadiskom bola otázka anglo-írskej tradície v návaznosti na írsku nezávislosť. Táto nezávislosť bola podopretá neutralitou. Neutralita v tomto pohľade bola podstatnou zložkou národnej identity a írskej politiky nezávislej od Veľkej Británie. Tým vyjadrovala nacionalistický zápas malého štátu proti dominantnému susedovi. Neutralita z bezpečnostného pohľadu bola tým najlepším spôsobom, ako si zabezpečiť postavenie nevyžadujúce vstup do britskej obrannej politiky a zároveň nevyjadriť hrozbu voči Britom.

Niektorí autori však poukazujú na to, že koncept neutrality vychádzajúci z rozdelenia nie je až takým silným argumentom pre základ neutrality. Stálou témou bolo toto spojenie len počas vojny. Hoci v období hneď po vojne v súvislosti s rozdelením ešte vláda tvrdila, že nebyť rozdelenia samostatné Írsko by pravdepodobne malo rovnaké stimuly pre vstup (do NATO) ako iné národy, neskôr na toto spojenie vlády neodkazovali.¹³ Rozdelenie a neutralita sa nepodmieňovali navzájom. V skutočnosti íraska neúčast' v paktoch nebola podmienená rozdelením ostrova, pretože potom by bol otázný aj vstup do Európskeho spoločenstva a vývoj anglicko-írskych vzťahov.¹⁴

Oprávnenosť neutrality sa spája aj s konceptom anti-militarizmu. Podstatný odpor k použitiu vojenskej sily vyplýva v prvom rade z nedôvery voči nukleárnym technológiám, ktoré sú posilnené tým, že nukleárna mocnosť sa nachádza v ich blízkosti. Koncept pozitívnej neutrality¹⁵ takisto podporuje oprávnenosť neutrality. Tá zdôrazňuje preventívnu politiku, podporu ľudských práv a rolu neutrality v oblasti riešenia riešenie pomocou mediácie a problémov tretieho sveta. Zároveň vyžaduje aktívny prístup v praxi využitím konštruktívnej diplomatickej politiky.

12 Jesse, Neal G.2006. Choosing to go it alone : Irish neutrality in comparative and theoretical perspective, International political science review, Vol.27, No.1, str.18

14 Sharp, Paul. 1990. str. 203

15 Connolly, Jerome. 1992. str.11

15 Keatinge, Patrick.1996. str.117

Ak by som to zhrnula, politické hodnoty, na ktorých bol založená Írska neutralita, môžu byť formulované ako „nezávislosť v rozhodovaní vyplývajúca zo vzťahov s Veľkou Britániou, preferencia minimálneho „utiekania sa“ k použitiu sily (vrátane nepriateľstvu k projekcii sily mimo územia, ktoré má byť obraňované), kredibilita ako mierotvorca, kredibilita ako udržiavateľ mieru a zástanca tretieho sveta.“¹⁶

Možno však podotknúť, že vďaka nie prílišnej rigoróznosti a striktnosti koncept írskej neutrality dovoľoval zaujať často aj kontroverzné postoje, ktoré však boli kompatibilné s danou interpretáciou. Východiskom k možnosti na zmeny konceptu v čase je pritom nezakotvenie neutrality v ústave. Ako uvádza Connolly, írsku neutralitu je len „postojom zahraničnej politiky, ktorý v princípe je otvorený zmenám podľa meniacich sa okolností.“¹⁷ Okrem toho sa „definícia írského významu neutrality zvykla meniť podľa požiadavky kontextu, v ktorom bola artikulovaná.“¹⁸ Napriek týmto neustálym zmenám noriem neutrality jej bola ponechaná dôležitosť aj v zmenených medzinárodných podmienkach.¹⁹ Neutralita v Írsku je aj kvôli svojej flexibilita zložitým a vágnym, zato však jedinečným fenoménom vyžadujúcim bližšie skúmanie.

1.2. Vývoj írskej neutrality

Existencia neutrality v Írsku prešla viacerými štádiami. Najprv to bola predovšetkým politická hodnota, až neskôr sa pretavila do oficiálnej politiky štátu a po vstupe do Európskeho spoločenstva prijala novú podobu.

Tradícia neutrálnej pozície v Írsku siaha až do 19. storočia, kde ju možno objaviť u írskych nacionalistov. Teda už tam možno nájsť spojitosť medzi nacionalizmom a neutralitou. Prvá výraznejšia obrana neutrality sa nachádza v diele separatistov, ktorí sformovali Írsku neutrálnu ligu a podľa ktorých nezávislosť Írska

17 Gillespie, Paul. Rice, Rodney. Political union. Implications for Ireland. No.1 Dublin: Institute for European Affairs, str. 44

17 Connolly, Jerome. 1992. str.11

18 Sharp, Paul. 1990. str.210

19 Doherty, Róisín. 2002. Ireland, neutrality and European Security Integration. Burligton, Aldershot: Ashgate, str.10

má byť spojená s neutralizáciou, v čom možno pozorovať súvislosť írskej neutrality s anti-britským sentimentom.²⁰ Po prvej svetovej vojne sa Írsko rozdelilo na dve časti a Anglo-Írska zmluva z roku 1921 umožnila vznik nového írského štátu, ktorý bol súčasťou domínia Veľkej Británie. Od získania nezávislosti v 1922 Írsko bolo členom Ligy národov, ktorá svojím princípom kolektívnej bezpečnosti odporovala konceptu neutrality. Článok 16 totiž nariaďoval prechod vojsk cez územie členských štátov, čo bolo neprijateľné pre neutrálne štáty. Írsko sa však výslovne neprihlásilo k neutralite v čase založenia štátu.

V roku 1939 po vládnom vyhlásení sa neutralita stala deklarovanou politikou štátu.²¹ Neutrálny štatút Írska je špeciálny tým, že vznikol politickým vyhlásením a nie zakotvením v ústave. Ale už počas druhej svetovej vojny bola neutrálna krajina vystavená viacerým lákavým ponukám. Veľká Británia totiž navrhla Írsku zjednotenie za jeho vstup do vojny. Neskôr svoju požiadavku zmiernila na umožnenie britských základní na írskom území. Íri to odmietli z dôvodu, že vláda Severného Írska môže byť pod vplyvom Veľkej Británie. Toto už dalo signál, ako ťažké je udržať pozíciu za určitých okolností. Počas vojny existovala snaha zdiskreditovať neutralitu, no to len dodalo podporu zo strany verejnosti a posilnilo nacionalistický sentiment oprávňujúci neutralitu.²² Počas 2.svetovej vojny Írsko síce oficiálne zachovávalo neutralitu, teda bolo neútočiace a oficiálne nebolo zapojené do druhej svetovej vojny, ale nie vždy zastávalo neutrálne postoje vo všeobecnom zmysle slova, keď neformálne vyjadrovalo náklonnosť spojencom.²³ Bolo tým naznačené, že vojenská neutralita nemusí implikovať neutrálnu ideologickú orientáciu.²⁴ Aj preto je otázne nazývať Írsko neutrálom ale skôr neútočiacim štátom.

Úspech neutrálnej politiky v 2.svetovej vojne spočíval v ušetrení krajiny od zničujúcich následkov vojny, no zároveň to izolovalo krajinu z medzinárodného diania, pretože nezdieľala povojnové problémy väčšiny krajín. Dôsledkom toho boli aj jej menšie tendencie k integrácii v rámci Európy.

20 Keatinge, Paul.1984. str.15

21 Geoffrey, Roberts. War, Neutrality and Irish Identities 1939-1945,
http://www.reform.org/TheReformMovement_files/article_files/articles/war.htm

22 Keatinge, Patrick. 1984. str.19

23 Smyllie, Robert M.1946. Neutral Unneutral Eire, Foreign Affairs. Vol.24, No.2, str. 324

24 Doherty, Roisín. 2002.str.17

Neskôr dostalo Írsko pozvánku do NATO, čo bolo samozrejme takisto nezlučiteľné so zachovaním neutrality. Neutralita však nebola uvádzaná ako hlavná prekážka. Síce tu existovala aj obava z vojenských výdajov neutrality, hlavným dôvodom k odmietnutiu bolo rozdelenie ostrova. Toto rozdelenie bolo spôsobené štátom zapojeným do aliancie, čo odrádzalo Írsko k vstupu. Rozdelenie teda zabránilo narušeniu konceptu neutrality. Tento argument je však možné podľa Keatinge spochybníť, pretože tu nikdy neexistovala doktrína o neutralite, ani to nebolo spomenuté vo vláde.²⁵

Írsko ako člen skupiny neutrálnych štátov sa svojou politikou nie vždy hlásil k politike neutrality a jeho postoj nebol vždy jasne čitateľný. Práve pre svoju flexibilitu a nečitateľnosť dostávala írska neutralita prívlastky "ambivalentná" a „pragmatická“²⁶. Do akej miery možno nazvať írsku politiku v súčasnosti neutrálnou, prípadne len nezapojením sa do vojenských spolkov, budem rozoberať v ďalších kapitolách. Isté je, že írska bezpečnostná politika bola vždy vo veľkej miere formovaná otázkou neutrality, ktorá čelila mnohým medzinárodným výzvam. Ako ukážeme neskôr, práve zmeny na medzinárodnej scéne mali dopad na zmeny írskych postojov aj voči neutralite, ktorej sa podarilo udržať vďaka pragmatickému politickému prístupu k nej a jej vlastnej pružnosti.

1.3. Írska bezpečnostná politika

Bezpečnostná politika a zákony v rámci nej prijaté nepatria v Írsku k najviac sledovaným rozhodnutiam vlády.²⁷ V bezpečnostnej politike sa Írsko hlási predovšetkým k preventívnym stratégiám, čo odzrkadľuje jeho neutrálna politika. Myšlienku preventívnej stratégie možno formulovať tak, že v bezpečnostnej oblasti medzi írskymi priority patrí vláda zákona v medzinárodných vzťahoch a snaha o mierové riešenie medzinárodných konfliktov.

Všeobecne však možno konštatovať, že Írsko nikdy nebolo zamerané na obrannú politiku. Pohľad na štatistiky týkajúce sa írskoho bezpečnostného sektoru

²⁵ Keatinge, Patrick. 1984. str.22

²⁶ Doherty, Roisín. 2002.str.13

²⁷ Hogan, Majella. 1998.str.57

naznačuje, že „obrana teritória je často braná ako samozrejmosť“²⁸, a nie ako nutná priorita štátnej politiky. Dokladom toho je, že krajina míňa menej ako 1.5% HNP na obranu, čo je najmenej z neutrálnych štátov.²⁹ Stálu obrannú silu tvorí 10 500 personálu a celkovo v administratíve obrany pôsobí 30 000 ľudí.³⁰ Limity obrany štátu sú však až také výrazné, že krajina by nebola schopná sa ubrániť ani malému útoku kvôli nízkym výdavkom na obranu, malej obrannej kapacite a úbohým podmienkam bezpečnostných zložiek.³¹

Je pravdepodobné, že tento vzťah k obrannej politike vyplýva do istej miery z neutrality, pretože ako neutrálna krajina nezapojená do žiadnych vojenských aliancií nepociťuje Írsko potrebu rozvíjať do takej miery svoju obrannú politiku a špecializuje sa na oblasť prevencie. Ale ako bolo vysvetlené v prvej kapitole, zaujatie neutrálneho postoja neznamena anulovanie bezpečnostnej politiky.³² Aj neutrálny štát sa môže totiž ocitnúť v situácii nutnosti obrany svojho teritória. Podľa Keatinge svojim bezpečnostným prístupom vlastne stráca írska neutralita svoju vierohodnosť vo vojenskej perspektíve, pretože krajina neefektívne pripravená na obranu vlastného územia nie je neutrálna v plnej miere.³³ To okrem iného znamená, že pasívne prijíma bezpečnosť vytváranú západnými štátmi sústredenými v rámci NATO.³⁴ Toto sa deje len v hypotetickej rovine a možno neuvedomele, ale je to následok nedostatočnej bezpečnostnej politiky, ktorá je obmedzená a dá sa charakterizovať ako tzv. „odzbrojená neutralita.“³⁵ Súčasne tento stav nastoľuje aj otázku, do akej miery môže krajina byť úspešná v presadzovaní diplomatickej stratégie a peacekeepingovej politiky bez výraznej podpory vojenských zložiek.³⁶

Avšak v posledných rokoch bezpečnostná politika prešla viacerými zmenami. Ako popíšem v ďalších kapitolách, napriek neutralite sa Írsko stalo

28 Keatinge,Patrick. 1996. str. 110

29 Tonra, Ben. 2001. str. 118

30 Gehor, Hanna. str.5

31 Tonra, Ben. 2001.str.123

32 Keatinge,Patrick. 1996.str.126

33 Keatinge, Patrick. 1984. str.74

34 Tonra, Ben. 2001.str.118

35 Keatinge,Patrick.1984. str.72

36 Odkazuje na úspešnú diplomaciu Írska v čase druhej svetovej vojny aj vďaka výraznej sile armády. Keatinge,Patrick. 1984. str. 73

aktívnym členom integrovaným do významných bezpečnostných štruktúr. V súlade s myšlienkou preventívnej stratégie zostáva stále pre Írsko kľúčová rola OSN v riešení medzinárodných konfliktov. To dokazuje jeho účasť v misiách OSN udržiavajúcich mier. Írsko aj v najnovšej bezpečnostnej stratégii - Biela kniha o obrane 2000-2010 - (White Paper on Defence 2000-2010) ukázalo ochotu naďalej prispievať skrze OSN do operácií humanitárnych alebo misií podporujúcich mier na celom svete. Obranná politika si kladie za jeden zo svojich primárnych cieľov umožniť Írsku udržanie týchto jednotiek.³⁷ Zároveň írsku vláda prijala veľmi pozitívne aj európsku bezpečnostnú stratégiu a jej dôraz nielen na vojenskú spoluprácu, ale aj na zlepšenie civilno-vojenskej oblasti, medzinárodného humanitárneho práva a spolupráce s OSN.

Oficiálna politika vlády sa snažila spojiť udržanie vojenskej neutrality a podprieť bezpečnostnú rolu krajiny aj v Európe. Súčasná bezpečnostná stratégia si uvedomuje zmenenú bezpečnostnú situáciu vo svete, ktorá je typická regionálnymi etnickými konfliktmi, medzinárodnou formou zločinu spojenú s terorizmom a snaží sa jej prispôbiť. Medzi írsku strategické záujmy patrí zachovanie mieru, bezpečnosti a stability v európskom priestore a v susedných regiónoch.³⁸ Tomuto cieľu majú slúžiť aj vytvárajúce sa štruktúry Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (SZBP) EÚ, ktoré kopírujú nový bezpečnostný rámec charakteristický vzájomnou závislosťou štátov a nutnosťou spoločnej reakcie na pribúdajúce bezpečnostné výzvy. Írsko chce pôsobiť ako angažovaný člen EÚ, pretože si okrem iného uvedomuje, že za svoj blahobyt do veľkej miere vďačí jeho členstvu v Únii.

Írska vláda sa vždy snažila spojiť svoje pôsobenie a aktívne členstvo v Únii s nepoškodením svojej vojenskej neutrality. Integrovaním sa do bezpečnostnej agendy vo viacerých medzinárodných organizáciách krajina často čelila otázke, či daný krok jej zahraničnej a bezpečnostnej politiky nepoškodí írsku neutralitu, čo často vyvolalo aj ostrú verejnú diskusiu na danú tému. Írsku zahraničnú a bezpečnostnú politiku sprevádza nedostatok racionálnej diskusie týkajúcej sa samotného rámca bezpečnostnej politiky a prevláda emóciami podfarbený postoj verejnosti k týmto otázkam. Určité korene tohoto nezájmu je možno odvodiť od nesprávne pochopenej neutrality.

³⁷ White Paper on Defence 2000-2010. Art.3.2.4. Department of Defence of Ireland.

<http://www.defence.ie/website.nsf/document+id/93191A155924DAD5802570C8005065D3#Policy>

³⁸ White Paper on Defence 2000- 2010. Art. 3.2.5. Department of Defence of Ireland.

Ako sa darilo sklbiť aktivitu vlády v bezpečnostnej sfére s udržaním neutrálneho štatútu krajiny, aké argumenty boli použité v diskusii, budem sledovať v ďalších kapitolách.

1.3.1. Írsko a OSN

Írsko až do polovice 50. rokov bolo vyčlenené z medzinárodného systému, a preto nemohlo ani zaujať stanovisko voči medzinárodným otázkam, čo viedlo k izolacionizmu krajiny. A tento izolacionizmus bol spájaný s neutralitou.³⁹ Až členstvo v OSN poskytlo krajine únik z izolácie a základ pre konštruktívnu politiku podporujúcu mier.

Dlhý proces vstupu do organizácie bol čiastočne zapríčinený samotným Írskom. Prihláške do OSN predchádzala parlamentná debata súvisiaca s kompatibilitou vstupu s neutralitou. Existovala tu obava, že členstvo bude štát zaväzovať k účasti na vojnách pod dohľadom OSN.⁴⁰ Nakoniec bola táto prvá prihláška podaná 2. augusta 1946, no vzápätí vetovaná ZSSR čiastočne kvôli neoblúbenej neutralite. Skutočným dôvodom bol však strach z prevahy západne-orientovaných krajín v OSN, ku ktorým by podľa neho patrilo aj Írsko. Na tom sa dá spozorovať, ako neutrálne Írsko pôsobilo na okolie.

Krajina bola prijatá do OSN až v roku 1955, keď parlament už neprehodnocoval zlučiteľnosť s neutralitou, pretože Rakúsko ako neutrálny členský štát v OSN bol precedensom a tým ukončil akékoľvek pochybnosti aj v Írsku. Írsko si však chcelo aj v organizácii zachovať určitú nezávislosť pri posudzovaní jednotlivých problémov na základe vlastných merítok. To malo slúžiť na ochranu jeho národných záujmov, ku ktorým patrila aj snaha vyhnúť sa zapojeniu sa do blokov. Medzi princípy, ktoré chcelo obraňovať, patrili kresťanské hodnoty a opozícia voči komunizmu.⁴¹ Ani toto teda nevyjadrovalo striktnú neutrálnu pozíciu.

Írsko vyjadrovalo svoju rolu ako snahu prispievať k tvorbe mieru vo svete v zapojení sa do peacekeepingových operácií. To patrilo aj k jeho hlavným prínosom pre OSN. Od roku 1958 Írsko poskytovalo svoj vojenský personál a jednotky do misií

39 Keatinge, Patrick. 1984. str.20

40 Tonra, Ben. 2001. str.110

41 Sharp, Paul. 1990.str.49

OSN. Írsko sa ponúklo poskytnúť skrze Systém rezervných opatrení OSN (UN Standby Arrangements System) 850 členov vojenského personálu, aby naplnilo svoje povinnosti voči OSN a ďalšie humanitárne záväzky. Írske jednotky sa zapojili do 7 z 12 misií počas rokov 1956 a 1970 napríklad v Kongu (ONUC), Libanone (UNOGIL) alebo na Cypre (UNFICYP).⁴² Postavenie Írska v OSN len zvýraznilo jeho rolu modelového mierotvorcu, čo sa okrem zapojení sa do mierových misií ukázalo aj v návrhoch na zlepšenie chodu OSN.⁴³ Mediátorské služby a udržovanie mieru (peacekeeping) posilnili rolu Írska ako stredne silnej krajiny. Írsko prispelo OSN vo viacerých oblastiach – vytvorením neutrálnych a menej ozbrojených zón v Európe a k otvoreniu diskusie o vstupe Číny do OSN a o Zmluve o nevyvíjaní nukleárných zbraní.⁴⁴ Zo štátov EÚ stojí Írsko na treťom mieste v prispievaní do misií OSN, z čoho vyplýva, že misie OSN zastávajú významné miesto v írskej bezpečnostnej politike.

Napriek tomu, že členstvo Írska v OSN neprinieslo vážne komplikácie s politikou neutrality, z niektorých strán sa ozývali obavy, že krajina bude povolaná zúčastniť sa operácií, ktoré budú vyžadovať „aktívnejšiu formu použitia vojenskej sily.“⁴⁵ Toto by samozrejme prinieslo vážne ťažkosti kompatibility s neutralitou. Do určitej miery sa to splnilo, keď sa Írsko zapojilo do misií v Bosne a Kosove. Tieto operácie mali charakter vynucovanie mieru (peace-enforcement) a boli vedené NATO, čo poukazuje na zmenu írskej bezpečnostnej politiky, ktorá mala za následok vstup Írska do Partnerstva za mier.⁴⁶ Napriek tomu členstvo v OSN zostáva pre krajinu dôležité primárne pre výkon roly medzinárodného „udržovateľa“ mieru (peacekeeper) a bezpečnosti. OSN dodnes predstavuje pre krajinu najdôležitejšiu inštitúciu v jej bezpečnostnej politike.

42 Tonra, Ben.2001. str.111

43 Sharp, Paul. 1990. str.51

44 Cremin, Con. 1984. United Nations peacekeeping operations :an Irish initiative 1961-1968, Irish studies in International Affairs, Vol.1, No.4, str.14

45 Connolly,Jerome. 1992. str.16

46 Keohane,Daniel. 2001. Realigning neutrality? Irish defence policy and the EU, Institute for security studies of the European Union, <http://www.iss-eu.org/occasion/occ24.pdf>, str. 5-6

1.3.2. Írsko a Konferencia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe

Helsinský Akt podpísaný 1. augusta 1975 ukončil Konferenciu o bezpečnosti a spolupráci v Európe (KBSE). Týmto začal proces sporadických stretnutí týkajúcich sa vývoja regionálnej kooperácie. 25 krajín patrilo k pôvodným signatárom Aktu, ktorý pozostával z troch košov. Tieto koše tvorili bezpečnosť a kontrola zbraní, ekonomická spolupráca a otázka ľudských práv a humanitárne otázky. V roku 1994 sa na konferencii v Budapešti zmenil názov na Organizáciu. Írsko patrilo k zakladateľom KBSE a neskôr pôsobila v OBSE ako člen EÚ.⁴⁷

Účasť krajiny v OBSE v budúcnosti vyjadril generálny sekretár OBSE Wilhelm Hoynek v 1994 v špeciálnom príspevku Írska.⁴⁸ Ten spočíval v skúsenosti z OSN a tradičnej írskej roly „udržovateľa“ mieru. Írsko ako neutrálny štát môže byť týmto užitočné na paneurópskej konferencii o bezpečnosti a spolupráci, pretože môže rozširovať tradíciu operácií udržiavajúcich mier v Európe, kde stále existujú regionálne konflikty.⁴⁹

Neutralita bola zlučiteľná s agendou OBSE. Írsko sa zapojením do tejto organizácie neodklonilo od svojho konceptu vojenskej neutrality a OBSE patrilo vždy aj medzi priority bezpečnostnej politiky.

1.3.3. Írsko a Partnerstvo za mier

Proces vstupu Írska do programu Partnerstva za mier (Partnership for Peace - PfP) poukazuje na posun chápania neutrality a jeho dopad na bezpečnostnú politiku. Diskusia, ktorá celý proces sprevádzala, znovu priniesla do popredia citlivú tému neutrality a snahy obísť tieto ťažkosti interpretáciami prispôsobujúcimi si neutralitu na vyhovujúci koncept. Konečné rozhodnutie Írska zapojiť sa do PfP podčiarkuje aj pokus krajiny stať sa aktívnym členom v bezpečnostnej oblasti.

PfP bolo vytvorené pôvodne ako fórum pre krajiny východnej Európy, ktoré malo podporiť ich vzťahy s NATO a slúžiť ako príprava pre užšiu spoluprácu

⁴⁷ Hogan, Majella. 1998. Irish neutrality: can the concept survive with the aid of a new European member Finland?. Dublin: Dublin City University, str.30

⁴⁸ Hogan, Majella. 1998. str.30

⁴⁹ Hogan, Majella. 1998. str.30

s NATO. PfP malo ale aj iné ciele, ktoré boli zvlášť prít'azlivé pre neutrálne štáty, lebo sa týkali regionálnej „peacekeepingovej“ politiky.⁵⁰ Ďalšími dôvodmi k vstupu bolo zameranie Partnerstva na „kontrolu zbraní, regionálne bezpečnostné témy, plánovanie civilnej obrany, vedecké a environmentálne otázky.“⁵¹ Ciele PfP boli v súlade s írskym prístupom k bezpečnostnej oblasti a konkrétne k európskej bezpečnosti. Toto dokazuje napojenie programu na rámec EÚ v Petersbergských otázkach, na ktorých sa Írsko podieľalo.⁵²

Írsko sa zapojilo ako posledné z neutrálnych štátov v porovnaní s Fínskom a Švédskom (1994),⁵³ pretože tento projekt sa dotkol citlivého miesta neutrality. Túto dilemu kompatibility bolo potrebné rozriešiť ešte pred plným zaviazaním sa. Obrancovia dávali dôraz na odlišnosť PfP od NATO, pretože záväzky jeho členov boli zamerané na mierové riešenie sporov, podporu demokratických hodnôt a rešpekt Charty OSN.⁵⁴ Z praktického hľadiska môžeme vnímať spoluprácu s NATO ako spôsob vysporiadania sa s novou bezpečnostnou agendou. Jedným z dôvodov bolo, že Írsko si nechcelo vytvoriť imidž pasívneho štátu, ktorý sa nezaujíma o krízový manažment a nezapája sa do riešenia nových bezpečnostných hrozieb.⁵⁵ Takisto to bolo považované za logické nasledovanie politiky v EÚ a zvyšovanie spolupráce zložiek udržujúcich mier.

Vláda ako hlavný obhajca poukazoval na benefity vychádzajúce z PfP. Predovšetkým v bezpečnostnej sfére, kde Írsko malo výrazné nedostatky⁵⁶, boli výhody nesmierne. Projekt Partnerstva mohol prispieť k zlepšeniu vojenských štruktúr, vybavenia aj manažmentu. A Írsko zapojením sa do PfP získalo príležitosť zapojiť sa do tréningového systému pre peacekeeping a zdokonaľiť svoje techniky.

50 Doherty, Róisín. 2002. str.200

51 PfP programme. Individual Partnership Programme. Art. 1.1. 1999. Department of Defence of Ireland. <http://www.defence.ie/website.nsf/0/0C789A43B517F3F880256C70003D9AB0?OpenDocument>

52 Doherty, Róisín. 2002. str.213

53 Partnerships. NATO. <http://www.nato.int/pfp/sig-date.htm>

54 Hogan, Majella. 1998. str.133

55 Doherty, Róisín. 2002. str.199

56 Obranné zložky vyžadujú veľkú reformu v štruktúre a organizácii. Ishizuka, Katsumi. 1999. Ireland and Partnership for Peace. Irish Studies in International Affairs. Vol.10, str. 192

Program kládol dôraz na spoluprácu v cvičeniach a výcvik a účasť prebiehala na dobrovoľnej báze.⁵⁷

Zároveň bol vládou zdôrazňovaný fakt, že projekt nezaväzuje krajinu k vstupu do NATO, ani do žiadnych aliancií vyžadujúcich vzájomnú obranu, teda vyhovuje bezpečnostnej agende neutrálneho štátu v požiadavke vojenskej neutrality.⁵⁸ Vláda objasnila svoje stanovisko v Bielej knihe o obrane, kde vysvetlila, že napriek účasti v Pfp Írsko nehľadá členstvo v NATO, hoci „je ochotné zohrať plnú rolu v prispievaní k bezpečnosti Európy a sveta.“⁵⁹ Týmto bol potvrdený aktívnejší prístup v bezpečnostnej politike.

Na druhej strane, odporcovia v tomto kroku videli predovšetkým postupné smerovanie k vstupu do NATO, keď samo NATO odkazuje na „rolu Partnerstva v evolučnom procese prijímania nových členov.“⁶⁰ Vyčítali zmluve jej vágnosť, ktorá k hlavným cieľom pripojila nešpecifikované aktivity na základe dohody členov. Toto mohlo podľa nich viesť k nechcenému smerovaniu Partnerstva k obranným aktivitám. Sťažovali sa aj na nedostatok legitimacy vstupu, pretože nebolo prijaté referendum, ktoré bolo na začiatku vládou prisľúbené.

V neposlednom rade tento nový smer bezpečnostnej politiky narážal na otázku neutrality, čo vyvolalo búrlivú debatu. Podľa obhajcov vstupu neutralita nebola narušená zapojením sa do programu a odmietavé stanovisko ku kooperácii znamenalo v ich videní nepochopenie cieľov a metód Pfp. Tie boli konzistentné s členstvom v programe.⁶¹ Názor argumentujúci v prospech zdôrazňuje potrebu členstva, pretože „ak si chce Írsko uchovať svoju reputáciu mierotvorcu, musí sa adaptovať a začleniť do takej organizácie, kde sa rozvíja najlepšia súčasná prax.“⁶² Toto je prejav pragmatického postoja bezpečnostnej politiky.

Najvýraznejšie podporovalo Pfp z politických strán Fine Gael, pre ktorú neutralita znamenala čiastočne izolacionizmus, ktorému sa chcela vyhnúť

57 Murphy, Ray. 2002. str. 34, Ishizuka, Katsumi. 1999. str.197

58 White Paper on Defence. Art. 6.4.5. Department of defence of Ireland.

<http://www.defence.ie/website.nsf/document+id/93191A155924DAD5802570C8005065D3#Policy>

59 White Paper on Defence. Art.1.4.3., 6.4.6. Department of Defence of Ireland.

<http://www.defence.ie/website.nsf/document+id/93191A155924DAD5802570C8005065D3#Policy>

60 Maguire, John. 2002. Defending peace: Ireland's role in changing world. Cork: Cork U.P. str.72

61 Hogan, Majella. 1998. str.34

⁶² Murphy, Ray. 2002. str. 34

a očakávala, že účasť jej prinesie väčšie možnosti zúčastniť sa misií nového typu. Hoci sa priamo nevyjadrila k vstupu, strana nevidela rozpor medzi vstupom do PfP a vojenskou neutralitou.⁶³ Po zvážení všetkých benefítov prameňoch z programu sa taktiež pozitívne vyjadrila strana Fianna Fail, keď vyhlásila, že PfP a vojenská neutralita môžu byť v súlade.⁶⁴ Strana práce jasne dala najavo, že Partnerstvo na úzko definovanej peacekeepingovej agende je úplne v súlade s írskou neutralitou a pomôže skonštruovať koncept pan-európskej bezpečnosti.⁶⁵

Naproti tomu odporcovia vnímali vstup do PfP ako zničenie konceptu vojenskej neutrality a nezávislosť krajiny od vojenských aliancií. Z tejto strany bolo možné vidieť aj popieranie pragmatického stanoviska voči neutralite. Z politických strán to bolo najcitelnejšie z rétoriky Zelených. Tí zdôrazňovali rolu OSN v peacekeepingových operáciách, a preto boli oponentami zapojenia sa do projektu.⁶⁶

Neskôr však prieskum verejnej mienky ukázal, že aj národ a väčšina politických strán je viac-menej pozitívne naklonený vstupu.⁶⁷ Katsumi poznamenáva, že napriek tomu, že írsky ľud si vysoko cenil svoju neutralitu, Partnerstvo neznamenal pre neho podkopávanie tohto princípu.⁶⁸ Anti-PfP sentimenty boli v menšine a skúsenosť ostatných neutrálnych štátov v Partnerstve bola pozitívna, takže nakoniec v 1999 bolo Írsko schopné sa pripojiť do programu.⁶⁹

Týmto krokom smerom k aktívnej politike zároveň Írsko potvrdilo svoju rolu obrancu mieru a naznačilo posun, hoci pomalý, v bezpečnostnej politike. Partnerstvo za mier ovplyvnilo neutralitu Írska rozšírením jej pôsobnosti, čo prinieslo možnosť aktívnejšej role v bezpečnostnej oblasti pre neutrálnu krajinu. Toto úsilie o lepšie postavenie podporilo pragmatickú perspektívu v bezpečnostnej politike.

⁶³ Keatinge, Patrick. 1996. str.111

⁶⁴ Ishizuka, Katsumi. 1999. str.197

⁶⁵ Brown, Tony. 1998. Defence, Peace-keeping and arms control. IN: Dooge, Jim; Barrington, Ruth(eds). A vital national interest: Ireland in Europe 1973- 1998. Dublin: IPA, str. 158

⁶⁶ Ishizuka, Katsumi. 1999. str.198

⁶⁷ Ishizuka, Katsumi. 1999. str.194-195

⁶⁸ Ishizuka, Katsumi. 1999. str.196

⁶⁹ Doherty, Róisín. 2002. str. 220

2. Írska neutralita v rámci európskej integrácie

2.1. Írsko a vstup do Európskeho spoločenstva

Írsko sa stalo pridruženým členom Európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) v 1961 a vstúpilo do Európskeho spoločenstva v 1973. Írsko videlo v Spoločenstve prostriedok k ekonomickému rozvoju a získaniu väčšej roly v medzinárodnej aréne.⁷⁰ Impulzom k integrácii boli ponúkané výhody Spoločenstva pre poľnohospodárstvo, preto Írsko viedli k vstupu hlavne ekonomické záujmy. Krajina sa v tom čase nachádzala v zlej ekonomickej situácii a očakávala po vstupe do únie jej zlepšenie. Výrazným stimulom k vstupu bolo aj pristúpenie Veľkej Británie do Spoločenstva, pretože tá bola hlavným írskym obchodným partnerom.

Členstvo v EHS však prinieslo na írsku pôdu viaceré kontroverzné témy. Diskusia sa týkala otázky, či krajina ako Írsko môže vstúpiť do inej organizácie okrem univerzálnej OSN. No tento problém bol rýchlo prekonaný, pretože neutralita sa viazala najmä na neúčast' vo vojenských spolkoch.⁷¹ Môžeme dodať, že vďaka nie veľmi dôkladnej definícii neutrality neprekážala neutralita v ceste regionálnej spolupráce.

Druhou problematickou oblasťou bol vývoj EHS smerom k spoločnej obrannej politike. Ako bolo známe, dlhodobé plány EÚ narážali na neutralitu, pretože európske štáty chceli spolupracovať s NATO a neskôr si vybudovať vlastnú politiku obrany na kolektívnej báze.⁷² Vláda však zatvárala oči pred akýmikoľvek problémami spojenými s neutralitou, pretože by to neslúžilo jej ekonomickým záujmom.⁷³ Dosvedčujú to aj vyhlásenia, podľa ktorých vstup do EHS neimplikuje žiadne záväzky v obrannej politike a zároveň ani Írsko neprijíma žiadne takéto záväzky akceptovaním týchto zmlúv. Preto dané zmluvy nie sú v kontradikcii s neutralitou.⁷⁴

70 Tonra, Ben. 1997. Amsterdam: What the Treaty means. Dublin: Institute for European Affairs. str. 184

71 Sharp, Paul. 1990. str.205

72 Sharp, Paul. 1990.str.205

73 Keatinge,Patrick.1984. str.25

74 Tonra,Ben. 1997.str.143

Presnejšie je však konštatovanie, že vláda bola pripravená prijať kompromis týkajúci sa neutrality, aby boli uspokojené ekonomické záujmy na prvom mieste, čo dokazuje pragmatickosť politiky. Najsilnejšie strany Fianna Fail a Fine Gael obhajovali vstup do EHS, jediná Strana práce nesúhlasila s prihláškou do EHS. Obhajcovia boli ochotní pristupovať k neutralite ako k ad hoc a podmienenému konceptu. Toto sa mohlo udiť len v írskom kontexte, kde neutralita nemala konštitučný základ.⁷⁵ Aj to výrazne prispelo k jednoduchšiemu prispôsobeniu sa írskej neutrality integračnému smerovaniu. V tomto možno pozorovať zmenu prístupu k širšie ponímanému konceptu neutrality. Vládni predstavitelia zdôrazňovali rozdiel medzi bezpečnosťou ako politickým konceptom a obranou s vojenským zameraním, hoci rozdiely nikdy neboli dôkladne vysvetlené.⁷⁶

Írske členstvo v EHS vyžadovalo ústavný dodatok, pretože dovtedy Írska ústava neobsahovala článok o odovzdaní časti suverenity nadnárodnému celku. Táto ústavná zmena mohla byť prijatá len referendum.⁷⁷ Referendum v máji 1972 dopadlo silne v prospech vstupu (58%), pretože bolo ovplyvnené ekonomickými očakávaniami a nie otázkou kompatibility s neutralitou. Táto podpora zo strany ľudu dodala legitimitu rozhodnutiu vlády stať sa súčasťou tohoto európskeho integračného rámca.⁷⁸

Rola Írska v Európskom hospodárskom spoločenstve nadväzovala na jeho pôsobenie v OSN v oblasti mediácie, a preto aj tu zameranie jeho obrannej politiky bolo predovšetkým napomáhanie politiky détente. Zmena orientácie obrannej politiky bola naznačená: „Raz keď budeme v EHS, sa prirodzene budeme zaujímať o obranu teritórií ... Tam nie je žiadna otázka neutrality.“⁷⁹ V tomto vyhlásení je možno vidieť odsúvanie konceptu neutrality na okraj a prispôbovanie si ho svojim zámerom.

Rola Írska by sa dala opísať ako viac moralistická politika než reálpolitika. Tento obraz Írska ako „civilný“ a „anti-imperialistický“ štát vychádza z jeho neutrality a historických základov.⁸⁰ Keď zoberieme do úvahy obmedzenia

75 Hill, Christopher. 1983. National Foreign Policies and European Political Cooperation. London: Allen and Unwin for the Royal Institute of International Affairs, str.140

76 Hill, Christopher. 1983. str.140

77 Tonra, Ben .1997.str.122

78 Hill, Christopher. 1983. str.139

79 Keatinge, Patrick.1984.str.28

80 Hill, Christopher.1983.str.144-145

v bezpečnostnej politike kvôli neutralite, veľkosť a relatívne neskorý vstup, môžeme konštatovať, že Írsko si zachovávalo dôstojnú tvár v Spoločenstve.⁸¹

Zatiaľ čo v OSN si Írsko väčšinou vyberalo prípady globálneho charakteru, v EÚ zápasilo s veľkým množstvom káuz s regionálnymi dôsledkami.⁸² Írsko sa v 70. rokoch 20. storočia v rámci Európskeho spoločenstva zameralo v oblasti bezpečnosti na odzbrojovanie, konkrétne na kontrolu nukleárnych testov a nevyvíjanie jadrových zbraní. Jeho druhou oblasťou bola dekolonizácia, prameniaca z jeho anti-imperialistického sentimentu. Sharp dodáva, že práve status neutrality a jeho akceptovateľnosť a dôveryhodnosť medzi krajinami slúžil Írsku k vytvoreniu tzv. „role mostu“ medzi krajinami Tretieho sveta alebo sovietskym blokom a EHS.⁸³ Táto pozícia Írska môže byť do istej miery spochybňovaná, pretože napriek jeho dobrovoľnému angažovaniu sa v treťom svete má najmenší oficiálny rozvojový program.⁸⁴ Zároveň sa táto rola mostu vzťahuje aj k ostatným neutrálnym štátom, no nemá byť použitá ako model, je to legitímny ale skôr jednotlivý postoj.

Členstvo v ES bolo vo všeobecnosti vnímané do 1981 vnímané pozitívne a nepodliehalo kritike.⁸⁵ Írsko kládlo dôraz na vojenskú bezpečnosť na regionálnej a svetovej úrovni, neutralita sa stala domácou témou. Problémy s neutralitou sa anulovali, pretože európska obranná politika bola chápaná ako dlhodobý projekt, ktorého kompatibilita s neutralitou sa bude riešiť v čase, keď to bude aktuálne. Preto bolo veľmi neočakávané, že vývoj bude taký rýchly v tejto oblasti a Írsko nebolo na to pripravené.⁸⁶ V Spoločenstve sa totiž už v 80. rokoch prejavili snahy po prehĺbení integrácie aj v oblasti obrany. Tento návrh nazvaný ako Genscher-Colombo plán obsahoval aj náčrt spoločnej obrany, ktorý rozširoval definíciu bezpečnosti.⁸⁷ Írska reakcia obhajovala zachovanie neutrality, no zároveň tvrdila, že treba zvážiť politické aspekty bezpečnosti a tieto sa určite nebudú dotýkať obrany. Aj v dôsledku írskeho podnetu tento konečný návrh kompromisom prijatý ako Londýnska správa v 1981

81 Scott, Dermot. 1994. Ireland's contribution to the Europe. Dublin: Institute of European Affairs. str.26

82 Hill, Christopher. 1983. Str.145

83 Sharp, Paul. 1990. str.209

84 Scott, Dermot. 1994. str.23

85 Hill, Christopher. 1983 str.147

86 Sharp, Paul. 1990. str.206

87 Tonra, Ben. 1997. str.153

zužuje pôvodné plány len na otázky bezpečnosti a nedotýka sa otázok obrany vhodnými pre vojenskú alianciu. Tieto argumenty boli použité, aby sa krajina udržala v rámci Európskeho politického spoločenstva (EPS). Koncept neutrality sa však týmto prístupom zúžil a stal sa vyjednávatelným a obmedzeným na vojenskú neutralitu.⁸⁸ Vyčlenenie vojenskej spolupráce z európskej agendy preto dočasne ochránilo írsku neutralitu.

Írska vláda odmietala nemožnosť koexistencie neutrality s ďalším vývojom ES, no zároveň svojimi krokmi prehodnotila neutralitu a zamerala sa na odlišné pojmá neutrality. Jej uvažovanie bolo podložené viacerými argumentami. Niektorí hodnotili neutralitu ako nepraktickú, pretože krajina sa nemohla vyhnúť témam s vojenskými dôsledkami alebo konfliktným zónam. Okrem toho neutralita krajinu len izolovala od členstva v iných organizáciách ako OSN. Táto nepraktická povaha a nedostatok morálnej aktivity bolo vnímané ako negatívna neutralita. Naproti tomu pod pojmom pozitívna neutralita sa rozumela aktívna politika umožňujúca spoluprácu v spoločenstve s inými podobne zmýšľajúcimi krajinami.⁸⁹ Posun k takto chápanej aktívnejšej bezpečnostnej politike bol naznačený vo vládnom vyhlásení, že „keď sa európske štáty budú organizovať do politickej únie, my prijmem zväzky, dokonca aj keby zahŕňali obranu.“⁹⁰ Väčšina politickej scény podporovala tento názor. Toto uvedenie si zväzkov členstva ES a snaha nenarušiť svoju pozíciu v jej rámci naznačilo posun k aktívnejšej bezpečnostnej politike.

Dalo by sa zhrnúť, že Írsko sa počas celého obdobia snažilo stanoviť svoju pozíciu tak, aby vyhovovala členstvu a výhodám z neho plynúcim. Preto bolo potrebné vykresliť neutralitu tak, aby ladila s obrazom írskej integrácie v ES. Toto bolo prezentované ako dôležitejší zväzok. Úspešné členstvo v ES totiž patrilo k írskym strategickým záujmom. Preto bolo potrebné nevyhovujúce časti konceptu okresať a vtesnať do širšieho rámca írskych záujmov.

88 Keatinge, Patrick. 1984. str.32

89 Sharp, Paul. 1990.str.207

90 Dail Debates, 11.3.1981. Parliament of Ireland. <http://historical-debates.oireachtas.ie/D/0327/D.0327.198103110048.html>

2.2. Írsko a Jednotný Európsky Akt

Jednotný Európsky Akt predkladal návrh na koordináciu členských štátov v politických a ekonomických aspektoch bezpečnosti. V Írsku bol Jednotný Európsky Akt (JEA) vyhlásený za neústavný v roku 1987, pretože zasahoval do írskej neutrality, a preto bolo jeho prijatie podmienené súhlasom národa vyjadreným v referende.

Výsledok Najvyššieho súdu 9.4.1987 je významným pokrokom v postoji Írska voči európskej zahraničnej a bezpečnostnej politike. „Sloboda formulovať zahraničnú politiku je takou istou známkou suverenity ako je sloboda formulovať ekonomickú politiku,“ povedal sudca Walsch.⁹¹ Pretože aj ekonomická politika patrila do oblasti odsúhlasenej v referende, musí to isté podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu platiť aj pre zahraničnú politiku, pretože len takým spôsobom môže získať vláda skutočnú legitimitu. Od tohoto momentu boli všetky zmluvy týkajúce sa Európskej únie prijímané v referende.

Kampaň sa zamerala na negatívne stránky a ohrozenia neutrality, čo sa odrazilo na účasti v referende (44.1 percent) a JEA bol odsúhlasený 755,423 69.1 % hlasujúcich, proti bolo 324,977.⁹²

JEA podporovala predovšetkým vládna politická strana Fine Gael, ktorá ale deklaráciou pripojenou k Zmluve vylúčila z obsahu EPS otázky zasahujúce neutralitu. Strana práce kvôli vnútorným rozporom zaujala neutrálne stanovisko a jasné Nie v referende podporovali Zelení, Sinn Fein a menšie strany.⁹³

2.3. Zapojenie sa Írska do SZBP

Spoločná bezpečnostná politika sa vyvíjala od 70.rokov 20.storočia ako pravidelné stretnutia európskych štátov v rámci EPS, OSN a KBSE. Transformácia ES na politickú úniu s bezpečnostnou agendou bola reakciou na zmeny charakteru

⁹¹ Brown, Tony. 1998. str. 52

⁹² Tenth Amendment. Ratification of the SEA.Referendums.Donnelly, Seán.Electionsireland.org, <http://electionsireland.org/results/referendum/refdetail.cfm?ref=1987R>

⁹³ Marsh,Michael. 1992. Irish public opinion on neutrality and EU. Occasional Paper No.1, Dublin: Institute of European Affairs, str.1

konfliktov a vnímanie vnútroštátnej nestability, nukleárných zbraní ako nových potenciálnych hrozieb. Katalizátorom boli geopolitické zmeny začiatkom 90.rokov, hlavne koniec Studenej vojny, kolaps ZSSR a nemecké zjednotenie.⁹⁴

Írsky pohľad na európsku bezpečnosť je „konceptom spoločnej bezpečnosti, ktorý zdôrazňuje diplomatické a ekonomické prostriedky v inkluzívnej sieti bezpečnostných inštitúcií a je vhodnejším sprievodcom k budúcej politike ako replikácia tradičných aliancií. Politika Európskej únie nemôže byť oklieštená, je to skôr element v širšom spektre pozostávajúcom z reformovanej OSN, OBSE a iných regionálnych inštitúcií. Ani predošlý dôraz na prevládajúcu vojenskú odozvu sa nezdá byť vhodný.“⁹⁵ EÚ z írskej perspektívy je charakterizovaná vo Bielej knihe o obrane 2000-2010 ako schopná podporovať mier, bezpečnosť a pokrok vo svete a v jej rámci.⁹⁶ Únia je z pohľadu Írska ďalším telesom zabezpečujúcim medzinárodnú bezpečnosť, ale len so záštitou OSN. Preto Írsko podporuje akcie v súlade s chartou OSN, avšak v určitých prípadoch, ako ukázalo Kosovo, je ochotné podporiť aj akciu bez mandátu OSN. Írske pôsobenie v SZBP je snahou viesť EÚ k efektívnemu multilateralizmu, čo znamená podpore OSN zo strany EÚ, konštruktívnemu dialógu, prevencii konfliktov, dôrazu na ľudské práva, odzbrojovanie a nešírenie zbraní.⁹⁷ Tieto priority dominujú v írskej zahraničnej politike aj na európskej úrovni.

Podľa Keohane je SZBP predovšetkým prostriedkom krízového manažmentu a nie spoločná obranná aliancia a takto je vnímaný Írskom.⁹⁸ To dovoľuje Írsku plne sa zapojiť do tohto projektu a nevidieť žiadne ťažkosti s kompatibilitou neutrality.

94 Spoločná politika bola vyživovaná Helsinským procesom v 70.rokoch 20.storočia, nasledovaná európskym nepokojom po invázii v Afganistane, zmenami americkej zahraničnej politiky a rozhodnutím NATO rozmiestniť atómové zbrane strednej veľkosti v Európe. Scott, Dermot. 1994. str. 5-6

95 Keatinge, Patrick.1992. Maastricht and Ireland:What the Treaty means? Dublin: Institute of European Affairs, str. 71

96 White Paper on Defence, Art. 3.2.1. Department of Defence of Ireland.

<http://www.defence.ie/website.nsf/document+id/93191A155924DAD5802570C8005065D3#Policy>

⁹⁷ Brady, Hugo, Campbell, Yvonne and Tonra, Ben. CFSP Watch 2004 –

Ireland.<http://fornet.info/CFSPannualreports2004/CFSP%20Watch%20Ireland.pdf>, str. 1

98 Keohane, Daniel. Realigning neutrality? Irish defence policy and the EU. 2001. Institute for Security Studies of the European Union, <http://www.iss-eu.org/occasion/occ24.html>, str.15

Zároveň je potrebné zviditeľniť aj pragmatický prvok, ktorý ovplyvnil bezpečnostnú politiku a jej vzťah k jej určujúcemu aspektu – neutralite. Dôkaz o tom nám podáva írske rozhodovanie o zapojení sa do spoločnej bezpečnostnej politiky EÚ. „Jednou možnosťou by bolo zachovanie neutrálneho postoja za každú cenu. Ale jedným z následkov takejto stratégie by bolo riskovať vážne oslabenie pozície štátneho vyjednávania vo všetkých politikách Únie. Trvanie na neutralite by mohlo mať paradoxne efekt redukcie írskej schopnosti ovplyvňovať vývoj Európskej únie takým spôsobom, akým by to preferovali aj podporovatelia neutrality. To znamená, že írsky hlas stojaci v opozícii k európskej vojenskej superveľmoci a obraňujúci neutralitu a hodnoty s ňou spojené bude zaznievať výraznejšie zvnútra ako zvonka.“⁹⁹

Írski predstavitelia boli ochotní odvrátiť sa od klasického chápania neutrality, aby nestratili schopnosť zasahovať do tvorby politiky EÚ. Kvôli potenciálne hroziacemu pôsobeniu krajiny ako outsider spoločenstva bolo podľa Írska potrebné prispôbiť svoju politiku tempu integračného procesu v oblasti spoločnej obrany. Napriek tomu medzi ľuďmi znovu ožila diskusia na tému neutrality, a preto musela vláda nájsť argumenty podopierajúce možnosť zlúčenia neutrality so SZBP.

2.4. Od Maastrichtskej zmluvy po Zmluvu z Nice – otázka neutrality a írske rozhodovanie

2.4.1.1. Maastrichtská zmluva

Maastrichtská zmluva môže byť považovaná za akýsi predel medzi ekonomicky zameranou fázou integrácie a začiatok zjednocovania sa v politických a bezpečnostných otázkach a v určitom zmysle stratu ďalšej časti národnej suverenity. Najsilnejší symbol írskej národnej nezávislosti je neutralita, a preto táto otázka pri vstupe do EÚ bola obavou aj pre tých, ktorí inak nevideli prekážky v akceptovaní ekonomickej a vo veľkej miere aj politickej integrácie. Jednoducho povedané, perspektívy vytvárania jednotnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky postavil Írsko pred otázku jeho práva pokračovať v bezpečnostnej politike založenej na hodnote neutrality.

⁹⁹ Keatinge, Patrick. 1992. str.74

Írske záujmy v pokračovaní integrácie Únie sa týkali predovšetkým jeho pozície malej a neutrálnej krajiny, čo potom ovplyvnilo jeho prezentované postoje pri vyjednávaní Maastrichtskej zmluvy. Írsko sa prejavilo ako minimalistický štát v bezpečnostnej politike Únie naklonený medzivládne rozhodovaniu v tejto sfére.¹⁰⁰ Preto chcelo zachovať vtedajšiu podobu spolupráce medzi štátmi a nepreniesť viac právomocí do centra pomocou hlasovania kvalifikovanou väčšinou alebo posilnenia postavenia Komisie.

V Maastrichtskej zmluve prijatej v decembri 1991 bola prvýkrát spomenutá a zakotvená Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika (SZBP), ktorá vychádzala z agendy Európskej politickej spolupráce. Maastrichtská zmluva priniesla pilierový systém, pričom druhý pilier bol vyhradený SZBP (hlava V, pozostávajúci z článku J, ktorý nahradil hlavu III Jednotného európskeho aktu). V otázkach bezpečnosti zmluva zároveň rozoznávala Západoeurópsku úniu (ZEÚ) ako integrálnu súčasť vývinu EÚ, zakódovala systematickú spoluprácu medzi členmi, no v podstate predstavovala skôr kontinuitu s predchádzajúcim vývinom a nepriniesla žiadnu radikálnu zmenu.

Dá sa konštatovať, že Maastrichtská zmluva nezaložila spoločnú obrannú politiku. Iniciatíva, implementácia a reprezentácia SBZP bola vykonávaná Radou.¹⁰¹ Malý Sekretariát Európskej politickej spolupráce bol absorbovaný do Sekretariátu Rady, ale Politický výbor zahraničných ministrov si udržal významné postavenie.¹⁰² Postavenie Európskej komisie so štatútom plnej asociácie zostalo taktiež nevýznamné.¹⁰³ Ani Európsky parlament nemal žiadne dôležité práva v druhom pilieri.¹⁰⁴ Tieto inštitucionálne znaky priniesli v ďalšom období určité problémy spojené s efektívnym vykonávaním politiky. Preto sa štáty zaviazali tieto nedostatky preklenúť na ďalšej medzivládnej konferencii, ktorá mala špecifikovať otázky obrany.¹⁰⁵

100 Gillespie, Paul; Rice, Rodney. 1991. str. 30

101 Wallace, William. Common Foreign and Security Policy IN: Wallace, Helen; Wallace, William; Pollack A. Mark. 2005. Policy-making in the European Union. Oxford, New York: Oxford University Press, str. 438

102 Keatinge, Patrick. 1992. str. 66

103 Keatinge, Patrick. 1996. str. 56

104 Keatinge, Patrick. 1996. str. 56

105 Treaty on European Union. Final Provisions. Commission of the European Communities.

<http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html>

Článok J.4.1 Zmluvy o Európskej únii zakladá SZBP „vrátane eventuálneho rámca spoločnej obrannej politiky, ktorá môže časom viesť k spoločnej obrane.“ Na takzvanej mäkkej bezpečnosti sa štáty nemali problém zjednotiť.¹⁰⁶ Naproti tomu obrana patrí medzi otázky národnej suverenity a zasahuje štát na dôležitom mieste, ako bolo vyjadrené: „...zahranická a bezpečnostná politika je veľmi citlivá zóna pre všetky štáty a kde sa má stať predmetom spoločných akcií a spoločnej politiky po prvýkrát, je preto nerealistické si myslieť, že štáty si dovoľia byť viazané hlasmi iných, ak sú v stávke záujmy, ktoré považujú za životne dôležité.“¹⁰⁷ Pri vyjednávaniach sa vytvorili viditeľné rozdiely medzi štátmi – ‚atlantisti‘ podporujúci primát NATO v oblasti spoločnej obrany a ‚europeisti‘ volajúci po vlastnej obrannej zložke.

Toto sa odrazilo aj vo formulácii Maastrichtskej zmluvy, kde spoločná obrana odlišujúca sa od spoločnej obrannej politiky záväzkami brániť jednotlivých členov bola chápaná ako niečo, čo sa môže vyvinúť neskôr v neurčitom čase.¹⁰⁸ Za takto formulovaných podmienok vylúčenia obranných otázok bola SZBP jednotne prijatá členskými štátmi. V takomto prípade bola v súlade aj s írskym postojom neutrality a jeho bezpečnostnou politikou.

Írsky postoj bol zvlášť podporený článkom J.4(4), ktorý zaväzoval európsku bezpečnostnú politiku brať do úvahy a nepoškodiť „špecifický charakter bezpečnostnej a obrannej politiky určitých členských štátov“. Táto formulácia bola platná pre všetky členské štáty, nebola výhradne určená Írsku a mohla slúžiť aj ďalším prístupujúcim neutrálnym štátom.¹⁰⁹ Môžeme však s istotou tvrdiť, že za tých podmienok a v danej situácii zohľadňovala predovšetkým írsku výhradu voči tvrdej bezpečnosti. Hoci je dôležité zmieniť nezhody medzi štátmi a panujúcu neochotu voči vývoju spoločnej obrannej politiky, čo mohlo zvýrazniť a pridať na sile írskemu postoju.¹¹⁰

106 „Mäkká bezpečnosť zahŕňa limitáciu zbraní, peacekeeping, diplomatické presviedčanie,mediáciu, zatiaľ čo tvrdá bezpečnosť je prípravou pre použitie sily.“ Gillespie, Paul; Rice, Rodney. 1991. str. 21

107 Gillespie, Paul; Rice,Rodney. 1991. str. 21

108 Scott, Dermot. 1996. Ireland and the IGC. Dublin: Institute of European Affairs, str.6

109 Keatinge, Patrick. 1992.str. 70

¹¹⁰ Wallace, William. 2005.str.436

Pretože druhý pilier združoval štáty v takých delikátnych záležitostiach, bol ponechaný medzivládne rozhodovaniu, prijímaniu rozhodnutí jednohlasne s možnosťou národného veta. Medzivládny charakter bol spojený aj s obvyklou medzinárodnou praxou, pričom táto oblasť nebola zahrnutá do jurisdikcie Európskeho súdu.¹¹¹ V tejto oblasti bola SZBP do značnej miery obmedzená – hoci naznačovala väčšinové hlasovanie pri implementácii spoločných akcií, aj to podmieňovala jednotným schválením princípu spoločnej akcie jednotlivými vládami.¹¹² Toto samozrejme vyhovovalo konfederatívne a minimalistickému postoju Írska, podľa ktorého obrana a bezpečnosť sú sféry patriace do centra národnej politiky, kvôli čomu Írsko odporovalo myšlienke spoločnej obrany. Nezačlenenie spoločnej obrany do rámca európskej politiky bolo plne v súlade s pragmatizmom írskej politiky. Znamenalo to, že krajina nepocítila žiadne dôsledky pre bezpečnostnú politiku a mohlo naďalej presadzovať svoje záujmy a zachovať svoju rolu aktívneho člena.

Írsko nevidelo žiadne prekážky, ktoré by mu bránili byť súčasťou SZBP, pokiaľ sa týkala mäkkej bezpečnosti, pretože tá mohla koexistovať s cieľmi neutrálnej bezpečnostnej politiky.¹¹³ V krátkodobej vízii to neprinášalo nijaké následky pre neutralitu. Okrem toho boli s tým spojené viaceré výhody ako napríklad väčšie možnosti zdrojov a interoperability.¹¹⁴ Účasť v SZBP bola pre krajinu príležitosť získať postavenie v rozhodovacom procese EÚ, vytvárať politiku v oblasti bezpečnosti a ovplyvňovať akcie spoločnej obrany, ktoré by vyhovovali jej bezpečnostným cieľom. Pragmatickosť írskej politickej scény v naznačoval aj postoj k obrannej politike EÚ v dlhodobejšom kontexte, ktorý zdôrazňoval jej odlišnosť od systému NATO alebo ZEÚ, ktoré prihliadajú aj na záujmy nečlenov.¹¹⁵

Maastricht nepredstavoval vážnu prekážku pre zlúčenie írskej bezpečnostnej politiky a jej záujmov spolu s navrhnutou podobou SZBP, v ktorej hlavnými aktérmi určujúcimi politiky boli štáty sami. Koncept neutrality nebol ohrozený vďaka vyhovujúcemu formulovaniu zmluvy. Je však potreba podotknúť, že malý štát nie je

111 Keatinge, Patrick. 1992. str. 56

112 Dinan, Desmond. 2004. Europe Recast: History of the EU. Boulder, Houndmills, Basingstoke, Hamshire, UK: Lynne Rienner, Palgrave Macmillan, str. 256

113 Gillespie, Paul; Rice, Rodney. 1991. str. 44

114 Keohane, Daniel. 2001. str. 31

115 Gillespie, Paul; Rice, Rodney. 1991. str. 21

schopný zabrániť EÚ smerovať k spoločnej obrane. Zatiaľ Írsko nebolo osamotené pri pretrvávajúcich divergenciách medzi krajinami, ale nebude tomu tak stále. Nepretržitý tok medzinárodnej politiky a pokračujúca integrácia EÚ v oblasti bezpečnosti a obrany bude tlačiť neutrálne krajiny a medzi nimi zvlášť Írsko zaujať jasné stanovisko v týchto otázkach. To sa postupne odohrávalo počas medzivládnych rokovaní pred prijatím Amsterdamskej zmluvy.

2.4.1.2. Diskusia a Maastrichtskej Zmluve

Maastrichtská zmluva bola ratifikovaná referendum len v Írsku a Dánsku. Hlavné írské strany – Fianna Fáil a Fine Gael ďalšiu integráciu do EÚ podporovali, v opozícii k členstvu stáli len ľavicové strany a časti obchodnej únie.¹¹⁶ Referendum sprevádzala kampaň, ktorá bola založená len na povrchnej debate týkajúcej sa bezpečnostných tém a Maastrichtskej zmluvy. Tí, čo vyjadrovali súhlas s ďalšou integráciou Írska v európskom spoločenstve, prakticky odložili diskusiu komplexnejších otázok na nasledujúcu konferenciu v 1996.¹¹⁷

V referende hlasovalo za ratifikáciu Maastrichtskej zmluvy 69.1 percent, 30.9 bolo proti a 57.3 percent bola celková účasť. Výsledok referenda v júni 1992 môže byť hodnotený ako vyjadrenie značného súhlasu so zmluvou, aj keď sa prekvapujúco veľa ľudí zdržalo hlasovania.¹¹⁸ Napriek tomu potvrdenie užšieho integračného smerovania Írska pramenilo z politického konsenzu dosiahnutého vo veľkej miere medzi politickými stranami. Tieto vyjadrovali záujmy celej krajiny, ktoré by si poškodilo svoj imidž a svoju rolu, keby bolo vylúčené z akejkoľvek hlavnej politiky EÚ.¹¹⁹

116 Gillespie, Paul; Rice, Rodney. 1991. str. 29

117 Keatinge, Patrick. 1992. str. 164

118 Dinan, Desmond. 2004. str. 259

119 Scott, Dermot. 1996. str. 37

2.4.2.1. Amsterdamská zmluva

Amsterdamská zmluva v druhom pilieri mala transformovať Maastrichtskú zmluvu smerom k väčšej efektívite, rozhodnúť o ďalšom smerovaní v spoločnej obrannej politike a usporiadať vzťahy so ZEÚ.

V oblasti SZBP mala zreformovať rozhodovací proces, ktorý neprispieval ku koherentnosti ale skôr k rigidnosti systému. Avšak nepriniesla veľké procedurálne zmeny, pretože ponechala zachované medzivládne rozhodovanie, hoci zakotvila aj možnosť zdržania sa hlasovania a užšej spolupráce.¹²⁰ No zahrnutie Petersbergských peacekeepingových a humanitárnych úloh do textu Amsterdamskej zmluvy primälo Írsko uvedomiť si potrebu odpovedať na zmenu medzinárodného bezpečnostného prostredia.¹²¹

Amsterdamská zmluva zakotvuje hlasovanie kvalifikovanou väčšinou pri prijímaní a implementácii spoločných stratégií, medzi ktoré patria spoločné akcie a pozície (čl. J.13.1), ale toto vyčleňuje oblasť rozhodovanie o vojenských a obranných otázkach. (čl. J.13.2) Štáty si teda nenechali zobrať právo rozhodovať suverénne nad svojou obrannou politikou, čo vyhovovalo aj Írsku a ostatným neutrálom. Z bezpečnostnej perspektívy Amsterdamská zmluva neobsahovala žiaden podstatný posun vpred k spoločnej obrane, pretože mala problémy v začlenení ZEÚ a jej obrannej dimenzie do EÚ.¹²² V článku J.7 je navrhnuté začlenenie ZEÚ do EÚ na základe rozhodnutia Rady. Tá po svojom odporučení ponecháva prijatie tohto rozhodnutie členským štátom podľa ich ústavných predpisov. Konečný výsledok síce spočíval na postupnom zlúčení týchto dvoch entít, ale nemalo sa to stať v blízkej budúcnosti kvôli neochote štátov v integrácii národných obranných politik.

Nezhody medzi štátmi vznikali ohľadne bezpečnostnej štruktúry Únie, kde nie všetci boli naklonení väčšej integrácii v tejto oblasti.¹²³ Debata sa týkala vzťahu medzi EÚ a ZEÚ, kde rozdeľovala členov Únie na minimalistov a maximalistov, ktorí presadzovali spojenie ZEÚ do EÚ.¹²⁴ Írsko ako reprezentant minimalistov spolu s

120 Wallace, William. 2005.str.443

¹²¹ Murphy, Ray. 2002. str.30

122 Hogan, Majella. 1998. str. 47

123 Doherty, Róisín.2002. str. 143

124 Tonra, Ben.1997 str. 109

d ďalšími neutrálmi malo výhrady voči inkorporovaniu ZEÚ do EÚ kvôli tomu, že by to bolo v rozpore s jeho neutrálnou pozíciou, keďže ZEÚ bola obranná aliancia.¹²⁵ Petersbergské úlohy patriace do ZEÚ bolo včlenené do EÚ len ako vojenská kapacita pre humanitárne a záchranné akcie, udržiavanie mieru a úlohy bojových síl v krízovom manažmente, vrátane mierotvorných úloh.¹²⁶ Obranná politika Únie teda vyznievala viac-menej ako „peacekeepingová“ a „peace-makingová“ rola v rámci Petersbergských úloh. Vyslanie týchto jednotiek spadalo pod rozhodnutie a súhlas členských štátov. Toto bolo v súlade s írskou politikou a jeho tradičnou rolou v OSN. Zároveň írsku vládu deklarovala, že Írsko sa zúčastní len operácií autorizovanými OSN.¹²⁷

Bezpečnostná politika zostávala v plne rukách členských štátov, ako možno vidieť z článku J.7 prevzatého z Maastrichtskej zmluvy, ktorým bolo zaručené, že politika nemá poškodiť osobitný charakter bezpečnostnej a obrannej politiky jednotlivých členských štátov. Toto malo primárne uspokojiť írsku pozíciu, ktorým sa týmto spôsobom podarilo zjednotiť ciele obrannej politiky - zachovanie neutrality a spolupráce s EÚ v integračnom procese. Výsledok bol kompromisom, pretože počítal so začlenením ZEÚ do Únie a vytvorením kolektívnej obrannej roly, ale dával možnosť štátom ako Írsko vyhnúť sa tomuto záväzku v separátnom protokole.¹²⁸ Pozíciu neutrálnych štátov posilňovali aj priaznivé okolnosti, keď ich podporila Veľká Británia a väčším štátom chýbal konsenzus.¹²⁹

Amsterdamská zmluva nevyžadovala od členských štátov vyslanie vojenských jednotiek ani na obranu jednotlivých členov, ani v Petersbergských úlohách.¹³⁰ Takisto minister zahraničných vecí potvrdil, že „výsledok zahraničnej a bezpečnostnej politiky je uspokojivý z pozície Írska“, pretože neboli dohodnuté žiadne výrazné úpravy týkajúce sa spoločnej obrany.¹³¹ Preto výsledok mohol byť

125 „ZEÚ mala záväzok k nukleárnej obrane a zahŕňala záväznú povinnosť všetkých signatárov obraňovať ostatných v prípade agresie, čo bolo považované neutrálmi za krok príliš ďaleko.“ Scott, Dermot.1996. str. 36

126 Tonra, Ben. 1997. str. 196

¹²⁷ Doherty, Róisín. 2002.str.144

128 Tonra, Ben. 1997. str. 112

129 Doherty, Róisín. 2002.str. 143

130 Tonra, Ben. 1997.str. 114

131 Tonra, Ben. 1997. str. 195

plne kompatibilný s neutrálnym postojom v bezpečnostnej politike. Je možné súhlasiť, že počas medzivládnych konferencií írski vyjednávatelia ochránili írske strategické záujmy. Mohli totiž benefitovať z účasti v SZBP, no zároveň si zachovať suverenitu v rozhodovaní.¹³²

Neutralita zostáva Amsterdamskou zmluvou neporušená, pretože spoločná obrana nebola zahrnutá do politiky Únie. Bezpečnostná politika bola zahrnutá do agendy EÚ, ale bol zachovaný medzivládny charakter spočívajúci na jednomyselnosti hlasovania. Pokračovanie politiky neutrality a určovanie vlastnej bezpečnostnej politiky umožňoval medzivládny charakter ukotvený v SZBP, spočívajúci na národných vetách.

2.4.2.2. Diskusia o Amsterdamskej zmluve

Verejná debata na tému Amsterdamskej zmluvy sa objavila pred ratifikáciou tejto zmluvy 22.5.1998.¹³³ Ako už bolo spomenuté, dôsledky vyplývajúce z tejto zmluvy neohrozovali koncept vojenskej neutrality. Snahu o aktívne členstvo v európskej politike ale aj obraňovanie bezpečnostnej politiky Írska možno vycítiť zo slov Bertieho Aherna, ktorý zdôraznil, že ak sa Írsko nechce, aby sa EÚ stala vojenskou supervelmocou alebo federálnym štátom, mali by sa tomu snažiť predísť ich vplyvom zvnútra namiesto zaujatia izolacionistického postoja Zelených a Národnej Platformy.¹³⁴ Na upokojenie však Bertie Ahern uistil, že Amsterdamská zmluva „robí spoločnú obranu EÚ skôr menej pravdepodobnou ako viac.“¹³⁵

Fianna Fáil kládla dôraz na právo rozhodnúť sa o neutralite skrze hlasy ľudu.¹³⁶ Napriek tomu, že ľud bol stále pozitívne naklonený neutralite, nebol si vedomý, čo vlastne SZBP znamená. Toho dokladom je iracionálny strach Írov, ktorí predpokladali, že po podpísaní Amsterdamskej zmluvy bude okamžite vytvorená

132 Doherty, Róisín. 2002. str. 23

133 Hogan, Majella. 1998.str. 51

134 Hogan, Majella.1998.str.51

135 Brown, Tony. 1999.Defence, peace-keeping and arms control IN:Dooge, Jim and Barrington, Ruth(eds). A vital National Interest- Ireland in Europe 1973 – 1998, Dublin. str. 150

136 Martin, Michael. The Treaty improves what now works. The Irish Times, 20.5. 1998

európska armáda a Íri budú povinní posielat' vojakov.¹³⁷ Nevedomosť spolu s rôznymi postojmi strán sa odrazila na výsledku, keď len 62% hlasovalo za Amsterdamskú zmluvu.¹³⁸

2.4.3.1. Zmluva z Nice

Cieľom EÚ v Zmluve z Nice v druhom pilieri bola zvýšenie efektivity kolektívnej spolupráce. Tento prístup prehĺbenia integračného procesu vyplýval hlavne z neúspechov v krízovom manažmente a neschopnosti EÚ viditeľných pri riešení balkánskej krízi a zmeny postojov veľkých členských štátov k otázke spoločnej obrannej politiky. Napriek tomu Zmluvu z Nice možno hodnotiť ako nedostatočnú v naplnení svojich príslubov. Dôvodom bola predovšetkým prevaha minimalistického videnia integrácie v bezpečnostnej oblasti. Toto napomohlo zlúčeniu írskej bezpečnostnej politiky Európskou obrannou a bezpečnostnou politikou ukotvenou v Nice.

Zmeny, ktoré priniesla táto zmluva, môžu byť rozdelené do viacerých kategórií: odkazy týkajúce sa ZEÚ, hlasovací proces a prijatie nových prvkov.

Zmluva reagovala na fakt, že došlo k zlúčeniu EÚ so ZEÚ a vyriešila to odstránením všetkých odkazov na ZEÚ (ktorá medzičasom prestala existovať) a začlenením úloh krízového manažmentu ZEÚ medzi úlohy EÚ. Z írskoho štatútu pozorovateľov ZEÚ bolo dôležité nepripojiť záväzky kolektívnej obrany ZEÚ do rámca EÚ. EÚ prevzala všetky nástroje a orgány na uskutočňovanie Petersbergských misií okrem tohto záväzku.¹³⁹ Tým zmluva vyhovelá bezpečnostnej politike Írska.

Zlučiteľnosť neutrality s vývojom európskej obrannej politiky bola možná vďaka zohľadňovaniu ústavných požiadaviek členských štátov pri prijímaní rozhodnutia o vývoji smerom k spoločnej obrane po tom, čo ju schválila Európska rada (článok 17.1). V írskom prostredí bolo týmto ústavným inštitútom referendum. Zároveň článok vychádza z neutralite v ústrety aj nadväzovaním na Maastricht a Amsterdam, ktoré rešpektujú špeciálny charakter jednotlivých ustanovení bezpečnostných politik členov EÚ.

¹³⁷ Brown, Tony. 1999.str. 154

¹³⁸ Hogan, Majella. 1998.str. 53

¹³⁹ Keohane, Daniel. 2001. str.13-14

V otázke hlasovania nastala zmena v prijímaní rozhodnutí kvalifikovanou väčšinou pri voľbe špeciálnych predstaviteľov SBZP. V článku 24 bol predstavený postup konštruktívneho zdržania sa hlasovania.¹⁴⁰ Ten dovoľuje prijatie návrhu bez súhlasu všetkých členských štátov.

Zmluva predstavila v článku 25 funkcie nového Politického a bezpečnostného výboru, ktorý nahradil Politický výbor. Medzi hlavne ciele výboru patrí monitorovanie medzinárodnej situácie, prispievanie k vytváraniu politik a sledovanie ich implementácie. Zmluva z Nice ukotvila pojem užšej spolupráce, z ktorej ale bola vylúčená oblasť bezpečnosti a obrany.¹⁴¹ V tomto bode nenastal prílišný posun vpred k jednotnej politike, pretože zachované zostalo aj právo veta pri užšej spolupráci v implementácii spoločných akcií a spoločných postojov, ktoré sa netýkali otázok s obranným a vojenským zameraním. Zmluva však rušila možnosť uplatnenia národného veta voči pokusom o užšiu spoluprácu.¹⁴² Zmluva z Nice nemenila ani tradičné roly inštitúcií v druhom pilieri a vzťahy medzi nimi.

Prioritou EÚ bolo vytvoriť vojenské a civilné zdroje schopné implementovať SZBP. Rozhodnutím na summitoch v Helsinkách a Kolíne nad Rýnom predstavila koncepciu Európskej Bezpečostnej a Obrannej Politiky (EBOP). S Európskymi silami rýchlej reakcie spadajúcimi pod EBOP s kapacitou 60000 vojakov a schopných rozmiestnenia do 60 dní mala EÚ nadobudnúť silu v kolektívnej bezpečostnej politike vo vykonávaní Petersbergských úloh. EBOP zakotvená v Nice sa však nezaoberala kolektívnou obranou a zdôrazňovala svoju odlišnosť od NATO v princípe rešpektovania autonómneho rozhodovania EÚ v súlade s Chartou OSN. Participácia v EBOP sa uskutočňuje v rámci írskoho záväzku, v ktorom prvoradé miesto v udržovaní mieru a bezpečnosti má OSN, preto z hľadiska neutrality nedochádza k problémom v účasti Írska.¹⁴³

Dopady vyplývajúce pre Írsko zo Zmluvy z Nice nie sú narúšajúce jeho bezpečostnú a zahraničnú politiku. Je to z dôvodu, že samotná zmluva nezachádza

¹⁴⁰ Donoghue, Jill. 2001. The evolving security and defence policy. IN: Dooge, Jim; Keatinge, Patrick. str. 31

¹⁴¹ Donoghue, Jill. 2001. str. 31

¹⁴² Plechanovová, Běla. 2000. Smlouva z Nice a výsledky mezivládní konference o reformě institucí EU. Středná Evropa, 103, str. 11

¹⁴³ Brown, Tony. 1999. str. 37

príliš ďaleko od amsterdamských formulácií v otázkach, ktoré by mohli byť chápané kontroverzne. Otázka veta je zachovaná, obmedzenie EBOP na oblasti krízového manažmentu s vylúčením oblasti obrany vytváralo podmienky vhodné pre konzistentnosť tejto politiky s írskym postojom k neutralite. Koncept vojenskej neutrality je zachovaný. Zlúčenie tohoto konceptu s írskym zapojením sa do Síl rýchlej reakcie EÚ je pokračovaním írskej stratégie v EÚ. Írsko si chcelo vybudovať svoju rolu aktívneho aktéra európskej politiky a nie pasívneho hráča.¹⁴⁴ V tomto prístupe v bezpečnostnej politike je možno pozorovať pragmatizmus, s akým pristupovali írski predstavitelia k hodnote neutrality, tvrdiac, že nie je rozpor medzi politikou vojenskej neutrality a plným zapojením sa do kolektívnych misií EÚ.

Zmluva z Nice tak môže byť hodnotená v zhode so smerovaním írskej bezpečnostnej politiky. Európska bezpečnostná a obranná politika prijatá v Nice mala byť predovšetkým zameraná na krízový manažment slúžiaci medzinárodným mierovým operáciám, čo nebolo v rozpore s dovtedajšou politikou Írska. Napríklad, v operáciách vedených EU bola zvýraznená centrálna úloha OSN, pričom z írského uhla pohľadu je tu možno nájsť podobnosť medzi Silami rýchlej reakcie EÚ a rezervným Systémom v OSN, ktorého je Írsko súčasťou.¹⁴⁵

Podľa zástancov tejto zmluvy pozitívom je posilnenie spolupráce s ostatnými členmi EÚ pri obrane mieru.¹⁴⁶ Írska bezpečnostná politika bola odjakživa sústredená na obranu mieru, preto tento vývoj európskej integrácie v tejto oblasti bol prijímaný pozitívne vládnyimi predstaviteľmi. Odpor prichádzal len zo opozičných strán kvôli odlišnej interpretácii zmluvy v spojení s neutralitou, ako ukážeme neskôr. Vďaka tradičnému zohľadňovaniu suverenity a národných cieľov Zmluva z Nice nenapredovala k vytváraniu spoločnej obrany a udržala koncept SZBP prijatý už v Amsterdame. Dôsledkom toho Írsku nič nebránilo v zachovaní si svojho postoja neutrality v bezpečnostnej politike spolu s možnosťou zostať aktívnym v integračnom procese.

144 Donoghue, Jill. 2001. The Evolving European Security and Defence Policy. IN Dooge, J; Keatinge, Patrick. What the Treaty of Nice means. Dublin: Institute of European Affairs, str. 107

145 Donoghue, Jill. 2001. str.107

146 Donoghue, Jill. 2001. str.108

2.4.3.2. Diskusia o Zmluve z Nice

Zmluva z Nice tak ako všetky predchádzajúce zmluvy musela byť prijatá v referende. Kampaň začala dosť neskoro a médiá sa o ňu príliš nezaujímal. Prístup k danej téme v kampani by mohol byť označený ako zmätočný zo strany vlády, emotívny zo strany opozície, a preto nachádzajúci len čiastočný záujem u verejnosti.¹⁴⁷ Napriek tomu, že Zmluva z Nice sa venovala rozšíreniu Únie, predreferendová kampaň sa týkala okrem zmien spojených s rozšírením aj typickej írskej téme neutrality.

Zmluvu z Nice podporovali vládne strany a Írsky kongres obchodných únií, Írska obchodná konfederácia zamestnávateľov, Konferencia katolíckych biskupov a Obchodná komora a iní.¹⁴⁸ Ako sa vyjadril minister zahraničných vecí Brian Cowen: „Nemám pochybnosti o tom, že Zmluva z Nice je dobrým obchodom pre Európu a takisto aj pre Írsko. Verím, že toto bude pohľad ľudu v nadchádzajúcom referende.“ Podporovatelia videli prínos Zmluvy v pokračovaní ekonomických výhod, no súhlas chápali aj ako vyjadrenie svojho zodpovedného prístupu k členstvu v Únii.¹⁴⁹ Írsky kongres obchodných únií vyjadril svoju podporu Zmluve z Nice, ktorá zároveň jasne dokumentuje prevládajúci pragmatický postoj voči neutralite: „Zdá sa nám, že by bolo lepšie mať spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku schopnú podprieť rolu EÚ, ktorá by bola koherentná a efektívna. ...Neutralita nie je niečo, čo podľa nášho názoru môže byť udržané ako morálny princíp v každej situácii.“¹⁵⁰ Najväčší zástancovia zmluvy poukazovali na benefity, ktoré Írsko získalo členstvom v EÚ, čo z ich pohľadu predpokladalo určitý záväzok pokračovať v tomto smerovaní. Obrancovia zmluvy hlásali, že írske národné záujmy poslúžia v aktívnej participácii v EÚ a prijatie zmluvy zase zvýšeniu potenciálu Írska. Zapojením sa mohlo Írsko demonštrovať svoju schopnosť byť dobrým členom, ale za tento výdaj bol očakávaný

¹⁴⁷ Brown, Tony. 1999. str. 154

¹⁴⁸ Rees, Nicholas. 2001. Ireland's foreign relations. Irish studies in International Affairs, Vol.12, str.257

¹⁴⁹ Hayward, Katy. 2002. Not a Nice Surprise: An Analysis of the Debate Surrounding the 2001 Referendum on the Treaty of Nice in the Republic of Ireland. Irish Studies in International Affairs. Vol.13, str.183

¹⁵⁰ Irish Congress of Trade Unions. 2002. Submission to the national forum on Europe. Dublin : Irish Congress of Trade Unions, str.4

aj nejaký prínos. Podporovateľom zmluvy pôsobiacim predovšetkým vo vláde sa vytýkala rétorická obhajoba zmluvy bez racionálnych argumentov a bez skutočného informovania verejnosti o následkoch vyplývajúcich zo zmluvy.

Tábor odporcov zmluvy bol zložený z disentu v parlamente, pozostávajúci z Národnej platformy, Akcie pre Írsko, Mierovej a neutrálnej aliancie, Strany zelených, Sinn Fein, Robotníckej strany a Kampane pre atómové odzbrojenie. Opozícia zmluvy si zvolila klasické témy kampane: neutralitu a suverenitu. Zmluva v ich vnímaní predstavovala militarizáciu Európy, ktoré podkopávalo jeho politiku neutrality. V otázke neutrality možno vidieť určitý emotívny komponent v kampani, pretože prirovnávala Sily rýchlej reakcie EÚ s európskou armádou, čo by zničilo írsku neutralitu.¹⁵¹ Zo strany odporcov bolo hrozbou pre Írsko okrem iného aj prijatie hlasovacích zmien navrhovaných v Nice, pretože predstavovali stratu suverenity malých štátov a narúšali rovnováhu moci v EÚ. .

Biela kniha (White Paper) prijatý 26.februára 2001 pred írskym referendom v Nice ministrami zahraničných vecí mal povzbudiť diskusiu. Napriek tomu väčšina Zmluvy z Nice nebola zrozumiteľná pre verejnosť. Aj preto národ, nechápajúc podstatu zmluvy, nemohol prejavíť dostatočný záujem ale skôr apatiu v diskusii.¹⁵² Vyvolaním emócií národnými otázkami, akými sú v Írsku neutralita a suverenita a ich potenciálnym ohrozením zmluvou, bolo jednoduché presvedčiť národ k negatívnemu postojovi voči zmluve.

Nedostatočná informovanosť a vášnivá opozičná kampaň dosiahli želaný účinok v referende 7.júna 2001, v ktorom bola Zmluva z Nice odmietnutá 54% zúčastnených oproti 46% vyjadrujúcich súhlas s ratifikáciou. Účasť (35%) bola ešte nižšia ako v predošlých referendách, naznačujúca nezáujem obyvateľstva. „Je zreteľné, že existujú určité obavy a úzkosti spojené s budúcnosťou.“¹⁵³ bola vládna reakcia, ktorá len vyjadrila to, čo bolo evidentné z referenda. Členovia EÚ aj prístupujúce štáty boli rozčarované výsledkom referenda v Írsku, ktoré muselo hľadať odpovede.

Podľa Reesa sa ponúkajú viaceré potenciálne vysvetlenia odmietnutia Zmluvy. Kritizoval malú aktivitu vládnych strán, nedostatok vodcovstva, rozdelenú

151 Hayward, Katy. 2002. str.173

152 Hayward, Katy. 2002. str.174

153 Rees, Nicholas. 2001. str. 258

vlády v závažných otázkach a nedostatočnú debatu.¹⁵⁴ Neutralita nepatrila k primárnym motívom hlasovania proti prijatiu zmluvy, výsledok bol spôsobený nedostatkom informácií.¹⁵⁵ Je potrebné zdôrazniť aj neporozumenie európskych záležitostí a z toho plynúci nezáujem verejnosti o referendum. Odmietnutie vychádzalo zo zmesi predsudkov a výraznej kampane podporujúcej tradičné obavy írskej verejnosti ohľadne neutrality a poklesu významu malého štátu.

Zmluva z Nice bola prijatá referendum v 19.10.2002 aj vďaka snahe štátov zlepšiť informovanosť obyvateľstva a spropagovať výhody zmluvy, ale hlavne požiadavke politických strán o súlade Síl rýchlej reakcie s neutralitou a tým aj celej Zmluvy z Nice potvrdených na summite v júni 2002 v Seville, ktorá schválila možnosť rozhodnutia k neúčasti (opt-out) pre Írsko v EBOP.¹⁵⁶ Táto možnosť zaručuje írsku neutralitu, ale bez naplnenia druhého cieľa írskej politiky – byť činným členom v EÚ a nezaostávať v žiadnej sfére.

2.5.1. Európske bojové skupiny

Európska únia sa rozhodla čeliť novým globálnym hrozbám spoločným úsilím členských krajín v posilnení krízového manažmentu a budovania stredne- a dlhodobých schopností v oblasti EBOP, ktorej kľúčovou stavebnou jednotkou sa stali európske bojové skupiny a ich rýchla reakčná schopnosť.

Ich vývoj sa začal odvíjať od myšlienky vyslovenej na Francúzsko-britskom summite v Le Touquet vo februári 2003 a vyjadrená bola aj na Londýnskom stretnutí v novembri 2003.¹⁵⁷ Táto vízia efektívnej obrannej schopnosti EÚ dostala jasné kontúry, potom čo bol prijatý záväzok vytvoriť 13 národných obranných skupín európskymi ministrami obrany v 22.11.2004 v Bruseli, s cieľom dosiahnuť plnej operatívnosti do roku 2007.¹⁵⁸ V januári 2007 sa Únii podarilo dosiahnuť svoj cieľ

¹⁵⁴ Rees, Nicholas. 2001. str.259

¹⁵⁵ Hayward, Katy.2002.str.175

¹⁵⁶ Pachta, Lukáš. Sevilla:kandidáti budú medzi mlýnskymi kamenmi. EUROPEUM.
http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=6&cid=0&nolang=0&type=2&page=3

¹⁵⁷ EU battle groups, Euractiv. <http://www.euractiv.com/en/security/european-battle-groups-new-stimulus-european-security/article-134085>

¹⁵⁸ EU Factsheet. Európska komisia.<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/Battlegroups.pdf>, str.1-2

vytvoriť vlastné jednotky rýchlej reakcie. Zatiaľ disponuje dvoma takýmito skupinami, ktoré v súčasnej dobe počas šiestich mesiacov pôsobia v zálohe.¹⁵⁹

Európske bojové skupiny sú vojensky efektívna jednotka schopná rýchleho medzinárodného nasadenia, samostatnej akcie alebo spolupráce v začiatkovej fáze väčších operácií. Cieľom tohto kľúčového prvku vojenských zložiek EÚ je byť v stave spustiť operáciu na európskej úrovni do piatich dní od schválenia Radou EÚ. Dĺžka pôsobenia je 30 dní s vlastnou logistickou podporou, pričom existuje možnosť predĺženia ich pôsobenia na 120 dní.¹⁶⁰ Každá jednotka pozostávajúca z 1500 vojakov bude mať určenú krajinu, ktorá jej bude veliť. Tieto bojové jednotky majú byť schopné spustiť dve simultánne operácie v prípade krízovej situácie alebo požiadavku OSN. Bojové jednotky môžu operovať spolu s jednotkami pod mandátom OSN alebo za určitých okolností aj samostatne. Bojové zložky EÚ sa dopĺňajú a posilňujú s jednotkami NATO. V koncepte bola zdôraznená zodpovednosť jednotlivých štátov v prípade vzájomnej súčinnosti medzi obrannými zložkami NATO a EÚ.¹⁶¹

Únia získala v podobe bojových skupín schopnosť zasahovať s rapídnu rýchlosťou a vyslať dočasné jednotky a tým zabrániť eskalácii konfliktu. Tieto zložky majú napomôcť EÚ byť potenciálne schopnou reagovať rýchlejšie a účinnejšie v zložitých krízach, akou je napríklad poskytovanie humanitárnej pomoci alebo udržanie bezpečnosti.

Írsko sa zapojilo do projektu bojových zložiek až po vášnivej diskusii v parlamente ako jeden z posledných členských štátov. Aj v tomto prípade jeho snaha o aktívne členstvo v EÚ a pragmatická bezpečnostná politika narazilo na fundamentálne pojmie neutrality, ktoré vyvolalo klasické rozdelenie na odporcov a podporovateľov ďalšieho angažovania sa krajiny v rámci vývoja európskej obrannej politiky.

¹⁵⁹ Approval of Memoranda of Understanding regarding Ireland's Participation in the Nordic Battlegroup, Minister's Speech to Dáil Éireann, 5 April 2007. Department of Defence of Ireland. <http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Speech+ID/0CA2EF188F98ECC2802572C100422BB4?OpenDocument>

¹⁶⁰ Cole, Roger: EU Battle groups - Regiments of the empire. Peace and Neutrality Alliance. <http://www.pana.ie/idn/160106.html>

¹⁶¹ Bojové skupiny. Rada Evropskej únie. <http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/Battlegroups.pdf>

Účasť bola na začiatku roku 2005 zamietnutá kvôli právnym a ústavným problémom, ktoré prinášala. Jedným z nich bolo aj vysielanie írskych vojsk na spojené tréningy bojových skupín v zahraničí, čo zakazoval Zákon o obrane (Defence Act) z roku 1954. Problematická bola aj prítomnosť uniformovaných cudzích jednotiek na írskej pôde. Všetky operácie, do ktorých sa malo Írsko zapojiť, mali byť odsúhlasené mandátom OSN.¹⁶² Téma sa opäť vrátila do diskusie na jeseň 2005 a pokračovala až do roku 2007, čo budem analyzovať podrobnejšie v ďalšej kapitole.

V januári 2006 predstavitelia Ministerstva obrany a Ministerstva zahraničných vecí Írska začali jednania so Švédskom o prípadnom zapojení sa Írska do Nordickej skupiny, ktorá mala pozostávať zo Švédska, Nórska, Fínska a Estónska. Švédsko uvítalo írsku ponuku o účasti vo formujúcej sa Nordickej skupine.¹⁶³

Kvôli zapojeniu sa do tohto projektu musela vláda zmeniť zákony, aby boli potom v súlade s jej bezpečnostnou politikou. Ponechala trojité schvaľovania misií – vládou, parlamentom Dáil a schválením Bezpečnostnou Radou OSN. 12. júla 2006 bol vládou schválený Dodatok k Zákonu o obrane 2006 (Defence Amendment Act 2006), ktorý mal autorizovať kontingenty členov stálej obrannej zložky pôsobiacich v službe mimo štátu.¹⁶⁴ Dodatkom k Zákonu boli povolené výcviky vojska v zámorí a zahraničí spolu s vojenskými manévrami, rozšíril sa rámec operácií a prepísalo sa znenie zákonov do podoby odrážajúcej súčasnú prax vo formulácii rezolúcie.¹⁶⁵ Zakotvenie týchto ustanovení sa stalo nevyhnutným predpokladom umožňujúcim pokrok v ďalšej spolupráci v koncepte bojových skupín.

¹⁶² Gehor, Hanna. Changing security context of Ireland: the case of EU battle groups.

University of Helsinki. Department of political science.

www.helsinki.fi/hum/renvall/eka/news/birevents_gehor06_Irishsecurity.ppt slide 20

¹⁶³ Press release. Department of Defence of Ireland.

<http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Release+ID/6D9B93944C2A59FE802572270057FB57?OpenDocument>

¹⁶⁴ Defence Amendment Act 2006. Department of Defence of Ireland.

<http://www.oireachtas.ie/documents/bills28/acts/2006/A2006.pdf>, str.4

¹⁶⁵ Defence Amendment Bill 2006. Second Stage Speech, Minister of Defence Willie O'Dea T.D.

Department of Defence of Ireland.

<http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Speech+ID/BEA372D120ABF923802571A20050A11E?OpenDocument>

14.novembra 2006 vláda schválila projekt účasti Írska v Nordickej bojovej skupine. Nordická bojová skupina má za cieľ pomoc v operáciách krízového manažmentu. Schválené opatrenia dávali súhlas s poskytnutím kontingentu 80-100 členov bojovej skupine, pričom ale tento počet bude k dispozícii k mobilizovaniu len v prípade operácie, v rezerve bude fungovať približne 15 osôb.¹⁶⁶ Akákoľvek spoluúčasť na bojovej skupine bude poskytnutá do limitu 850 členov slúžiacich v zámorí a nebude mať žiaden negatívny vplyv na ďalšie existujúce operácie podporujúce mier, do ktorých je Írsko zapojené.¹⁶⁷ Vojenské veliteľstvo Nordickej skupiny bude Northwood vo Veľkej Británii, ktoré poskytne vyžadujúcu infraštruktúru, zariadenia a technické vybavenie a umiestnenie pre bojovú skupinu v období, keď je v rezerve.¹⁶⁸

Posledným krokom k plnému členstvu bolo prijatie „Memoranda o dohode týkajúceho sa írskeho vstupu do bojových skupín“, ktoré ostatní účastníci tejto skupiny už podpísali. Memorandum je rámcový dokument, ktorý ustanovuje pravidlá spojené s vysielaním jednotiek do operácií a ich manažmentom.¹⁶⁹ Minister obrany Willie O’Dea predstavil návrh memoranda a jeho obsah. Memorandum rešpektuje suverenitu štátu pri rozhodovaní o vyslaní vojenských jednotiek a jednotlivé štáty majú právo stiahnuť svoj kontingent pôsobiaci v Nordickej skupine. Oddiely budú zodpovedať národnému veleniu a minister podotkol, že takým istým spôsobom fungujú aj operácie modrých prilieb OSN. V súvislosti s politicko-vojenskou

¹⁶⁶ Approval of Memoranda of Understanding regarding Ireland’s Participation in the Nordic Battlegroup. Minister O’Dea’s Speech to Dáil Éireann 5 April, 2007. Department of Defence of Ireland. <http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Speech+ID/0CA2EF188F98ECC2802572C100422BB4?OpenDocument>

¹⁶⁷ Press release. Department of Defence of Ireland. <http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Release+ID/6D9B93944C2A59FE802572270057FB57?OpenDocument>

¹⁶⁸ Approval of Memoranda of Understanding regarding Ireland’s Participation in the Nordic Battlegroup. Minister O’Dea’s Speech to Dáil Éireann 5 April, 2007. Department of Defence of Ireland. <http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Speech+ID/0CA2EF188F98ECC2802572C100422BB4?OpenDocument>

¹⁶⁹ Press release. Department of Defence of Ireland. <http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Release+ID/6D9B93944C2A59FE802572270057FB57?OpenDocument>

konzultáciou budú rozhodnutia v rámci skupiny prijímané na základe konsenzu. Sekcia 16 memoranda riešila financovanie, ktoré bude záležitosťou jednotlivých členov okrem spoločných výdajov platených cez mechanizmus EÚ. V memorande bolo ustanovené, že spoločný výcvik bude prebiehať v septembri alebo októbri 2007 počas troch – štyroch týždňov vo Švédsku. Na základe tohto spoločného cvičenia bude hodnotená pripravenosť jednotky, ktorá má začať pôsobiť, hoci najprv len v zálohe, v januári 2008.¹⁷⁰

Toto memorandum vláda schválila v apríli 2007 a írské jednotky sa stali plnohodnotným členom bojových skupín a zároveň mohli ovplyvniť prípravy bojovej skupiny.¹⁷¹ Konkrétne ako člen Nordickej skupiny začalo Írsko spolupracovať so Švédskom, Fínskom, Estónskom a Nórskom.¹⁷²

Týmto krokom sa Írsko najviac posunulo od svojej koncepcie vojenskej neutrality rozšírením toho, čo bolo možné spojiť s týmto konceptom. Zároveň sa dokonale prejavila pragmatická povaha bezpečnostnej politiky, ktorá hoci s oneskorením ale predsa zareagovala na výzvy európskeho spoločenstva vytvoriť kapacitu intervenčných schopností.

2.5.2. Diskusia o bojových skupinách EÚ

V súlade s pragmatickou tendenciou prevládajúcou v bezpečnostnej politike Írska vládni predstavitelia, najväčšie parlamentné strany Fianna Fáil a Fine Gael podporovali projekt bojových skupín aj aktívnu účasť Írska v ňom.

Minister obrany Willie O’Dea zastupujúci vládny postoj zdôraznil, že vytvorenie bojovej skupiny nemaní ani rozsah, ani účel EBOP prípadne Petersbergských úloh. Minister uistil, že bojové skupiny nie sú viazané na spoločnú európsku obranu a ich účelom je čisto zlepšenie reakčioschopnosti EÚ pri

¹⁷⁰ Press release. Department of Defence of Ireland.

<http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Release+ID/6D9B93944C2A59FE802572270057FB57?OpenDocument>

¹⁷¹ O’Regan, Michael. Nordic Battle Group Motion Approved. The Irish Times. 6.4.2007

¹⁷² Inauguration of the Nordic Battle Group Headquarters. Swedish Armed Forces.

<http://www.mil.se/index.php?lang=E&c=news&id=32771>

zabezpečovaní medzinárodnej bezpečnosti a toto má plnú podporu OSN.¹⁷³ Pri obhajobe účasti Írska v tomto projekte použil aj argument schválenia írskej pozície aj zo strany OSN a jej generálneho sekretára. Hoci Írsko naďalej hodnotí Bezpečnostnú radu OSN ako najdôležitejší orgán s agendou udržiavania medzinárodnej bezpečnosti, podľa ministra obrany sa obranné jednotky mali stať len ďalším prostriedkom vyjadrujúcim tieto princípy. Prostredníctvom bojových skupín sa budú môcť írske obranné jednotky zúčastniť mierových operácií a napomôcť zvýšeniu efektivity multilaterálnych akcií.¹⁷⁴ Minister potvrdil, že príspevok Írska do Nordickej skupiny sa bude odvíjať od jeho možností a írski vojaci budú podrobení výcviku na írskej pôde. Týmto mohlo byť vyhovené aj právnym námietkam.¹⁷⁵

Pragmatický smer, ktorý úplne ovládol obrannú politiku, sa riadil heslom angažovanosti v snahe o dosiahnutie rešpektovaného postavenia aj v bezpečnostných organizáciách. Svedčia o tom slová ministra podľa ktorého v bojových skupinách bude „Írsko zohrávať naďalej svoju rolu a prispievať k účinnej multilaterálnej akcii.“¹⁷⁶ Írska vláda reprezentovaná názorom ministra obrany zasadzovala o to, aby Írsko zostalo v popredí vo vývine bezpečnostných politík EÚ spolu s krajinami zapojených do misií podporujúcich mier v rámci konceptu bojových skupín. Írska účasť na bojových skupinách je v zhode s írskou podporou OSN a jeho povinnosťou reagovať na krízy a udržiavať stabilitu a mier.¹⁷⁷

Vládny názor bol postavený na stanovisku, že íraska bezpečnostná politika viažuca sa na neutrálnu pozíciu nebude ohrozená ani týmto vývinom európskych

¹⁷³ Press release. Department of Defence of Ireland.

<http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Release+ID/6D9B93944C2A59FE802572270057FB57?OpenDocument>

¹⁷⁴ Gormley, John. EU battle groups. <http://www.johngormley.com/wp/2006/10/12/eu-battlegroups-12>

¹⁷⁵ Nordická skupina vyšla Írsku v ústrety, pretože nevyžadovala spojené cvičenia a vycviky na írskom území, čo nedovoľovali írske obranné zákony. Gormley, John. EU battle groups.

<http://www.johngormley.com/wp/2006/10/12/eu-battlegroups-12>

¹⁷⁶ Gehor, Hanna. Changing security context of Ireland: the case of EU battle groups. University of Helsinki. Department of political science.

www.helsinki.fi/hum/renvall/eka/news/birevents_gehor06_Irishsecurity.ppt, slide 22

¹⁷⁷ Speech by the Minister for Defence Willie O’Dea T.D. at the IEA conference on EU battlegroups. Institute of European Affairs. http://www.iiea.com/images/managed/events_attachments/IEA-ODea-LimerickBGsSpeech28-4.pdf, str.3

kapacít rýchleho nasadenia. Z vyhlásenia ministra obrany vyplýva, že bojové skupiny nie sú ničím iným ako „základ jednotiek, ktoré dokážu rýchlo odpovedať na krízové situácie.“¹⁷⁸ Stručne zhrnuté, argumenty boli založené na troch tvrdeniach: 1. trojité schvaľovanie (parlament, vláda, Bezpečnostná rada OSN) misí pred vyslaním bojových jednotiek bude povinné, 2. žiadne povinnosti voči spoločnej obrane nie sú zakotvené do projektu bojových skupín, 3. jednotky budú môcť byť vyslané len do operácií, ktoré zdieľajú legitimitu Bezpečnostnej rady OSN.¹⁷⁹ Podľa vyjadrenia ministra obrany účasť krajiny v operáciách EÚ nijakým spôsobom nepodlomí politiku vojenskej neutrality, pretože tieto budú nutne podmienené autorizáciou zo strany OSN.¹⁸⁰ Okrem toho, v projekte Nordickej bojovej skupiny neexistujú návrhy žiadnej zo zapojených strán o spoločných výcvikoch s NATO a ani Írsko neplánuje prispieť do jednotiek rýchlej reakcie NATO (NATO Rapid Response Force).¹⁸¹

Diskusia odhalila, že väčšina politických strán podporuje zapojenie Írska do európskych bojových jednotiek. Podporu ďalšej participácie Írska v obrannej politike EÚ vyjadrili nielen vládna strana Fianna Fáil, ale opozičná Fine Gael a Strana Práce. Najväčšie rozpory medzi stranami podporujúcimi projekt panovali ohľadne záväzku trojitého schvaľovacieho bloku. Kým vládna Fianna Fáil túto „brzdu“ kvitovala, opozičná Fine Gael by myšlienku trojitého bloku pri schvaľovaní účasti v operáciách zrevidovala.¹⁸² Predstavitel' Fine Gael navrhoval zavedenie tzv. dvojitého bloku – teda schvaľovanie len v parlamente a vláde na základe jednotlivých prípadov. Podložil to argumentom, že zahraničnú politiku by si malo Írsko určovať samo a nemalo by ju mať nadiktovanú z OSN. Strana práce naopak schvaľovala legislatívu

¹⁷⁸ Battlegroups – the debate. National Forum on Europe.

<http://www.forumoneurope.ie/index.asp?locID=69&docID=986>

¹⁷⁹ Collins, Stephen. O'Dea anticipates Irish role in the EU's Nordic Battlegroup. The Irish Times. 12. maj 2006.str.12

¹⁸⁰ Battlegroups- the debate. National Forum on Europe.

<http://www.forumoneurope.ie/index.asp?locID=69&docID=986>

¹⁸¹ Press release. Department of Defence of Ireland.

<http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Release+ID/6D9B93944C2A59FE802572270057FB57?OpenDocument>

¹⁸² Battlegroups-the debate. National Forum on Europe.

<http://www.forumoneurope.ie/index.asp?locID=69&docID=986>

trojitého bloku, pretože to vnímala ako zásadnú vec pre neutralitu.¹⁸³ Najväčšími politickými oponentmi sú len strany Sinn Fein a Zelení a zopár menších strán ako napríklad socialisti a Národná platforma.¹⁸⁴ Zelení videli v zapojení nesúlad so zachovaním pozície neutrality a presadzovali možnosť nezapojenia sa.¹⁸⁵ Odporcovia kriticky vnímali militaristický názov bojovej skupiny, na čom sa zhodli s viacerými vládnymi činiteľmi podporujúcimi projekt.¹⁸⁶ Odporcovia argumentovali, že členstvo je len ospravedlnenie zvýšenia vojenských výdavkov a nákup zariadení, čo vláda zásadne odmietala s opačným názorom, že zbrojná agentúra bola vytvorená s účelom racionalizácie zbrojného priemyslu.¹⁸⁷ Medzi hlavné uvádzané dôvody Strany zelených a Sinn Fein patrila obava z oslabovania role OSN v regióne a následnej militarizácie Európy, čo vyústi do vytvorenia európskej armády.¹⁸⁸ Podľa ich názoru sú bojové skupiny jasne predurčené k boju a predstavujú tak tvrdú silu.

Významnú anti-kampaň spojenú aj s demonštráciou 4. júla 2006 podnikla pred prijatím Zákona o obrane Mierová a Neutrálna aliancia (Peace and Neutrality Alliance - PANA). Hlavný dôvod proti začleneniu sa do konceptu bojových skupín vychádzal z predstavy podieľania sa imperialistických vojnách 21. storočia vedúcich k neodvratnej porážke. Aliancia poukazovala na prepojenie EÚ a NATO v tomto

¹⁸³ Battlegroups-the debate. National Forum on Europe.

<http://www.forumoneurope.ie/index.asp?locID=69&docID=986>

¹⁸⁴ EU battlegroup legislation- policy statement of Green Party. Peace and Security Alliance.

<http://www.pana.ie/idn/150606.html>, Brady, Tom. O'Dea Attacks Sinn Féin MEP for 'Brit-Baiting',

<http://www.forumoneurope.ie/eng/index.asp?locID=210&docID=994>

¹⁸⁵ Gehor, Hanna. Changing security context of Ireland: the case of EU battle groups.

University of Helsinki. Department of political science.

www.helsinki.fi/hum/renvall/eka/news/birevents_gehor06_Irishsecurity.ppt slide 23

¹⁸⁶ Battlegroups-the debate. National Forum on Europe.

<http://www.forumoneurope.ie/index.asp?locID=69&docID=986>

¹⁸⁷ Gehor, Hanna. Changing security context of Ireland: the case of EU battle groups.

University of Helsinki. Department of political science.

www.helsinki.fi/hum/renvall/eka/news/birevents_gehor06_Irishsecurity.ppt slide 21

¹⁸⁸ Battlegroups-the debate. National Forum on Europe.

<http://www.forumoneurope.ie/index.asp?locID=69&docID=986>

projekte.¹⁸⁹ Toto vojenské partnerstvo bolo ukryté v ich vzájomnej súčinnosti v operáciách. Toto odporuje podľa PANA konceptu neutrality. Táto politika PANA zdôrazňujúca nezávislú zahraničnú a bezpečnostnú politiku vykonávanú prostredníctvom reformovanej OSN, opierajúca sa o neutralitu zakotvenú v ústave a prijímajúca írsky protokol pripojený k EÚ zmluve s vylúčením zapojenia sa vojenských štruktúr, sa odlišuje od pragmatickosti vlády a politických strán plne sa prispôsobujúcimi smerovaniu EÚ.

Verejnosc' je v otázke bojových skupín rozdelená. Kým niektorí vyslovujú áno aj obranným a nielen humanitárnym zložkám, iní sú znepokojení vývinom z dôvodu nejasného konceptu povinností vyplývajúcich zo zapojenia sa do bojových skupín.¹⁹⁰

Na záver je potrebné dodať, že napriek vládnym vyhláseniam popierajúcim zásah do konceptu vojenskej neutrality, zapojením sa do plánu európskych bojových skupín sa írská koncepcia neutrality transformovala a bola umiestnená v pozmenenom význame do širšieho rámca bezpečnostnej integrácie v Európe.

3. Verejná a stranícka mienka

Verejná mienka bola od počiatku pozitívne naklonená neutrálnemu postaveniu Írska, pretože neutralita sa stala národným symbolom. Preto írské členstvo v integrovanej Európe prinieslo v diskusii národa spájanie neutrality s abstraktnými princípmi ako suverenita, nezávislosť a anti-militarizmus. Integračný proces EÚ niesol v myšlienke spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky a cieľov obranyschopnosti a intervenčnej schopnosti európskych bojových jednotiek určité výzvy pre takéto chápanie neutrality.

Tieto ciele EÚ boli zakotvené aj v druhom pilieri a írski občania mohli vyjadriť svoj súhlas alebo nesúhlas s tendenciou EÚ o spoločnú obranu v referendách pred každým prijatím zmluvy. V tomto možno vidieť rolu občanov v ovplyvňovaní smerovania krajiny aj v bezpečnostnej politike a rozhodnutie o pokračovaní užšej integrácie v európskej agende bezpečnosti a obrany.

¹⁸⁹ Cole, Roger: The EU Battle Groups- Regiments of the empire. Peace and Neutrality Alliance.

<http://www.pana.ie/idn/160106.html>

¹⁹⁰ Neutrality. National Forum on Europe. http://www.forumoneurope.ie/app_boardlist.asp?board=2

Írsky ľud si vysoko cení neutrálnu pozíciu svojho štátu a pojem neutrality je vnímaný pozitívne, no paradoxne, napriek rozdeleným názorom, národ sa vyjadruje súhlasne aj k írskej podpore európskej bezpečnosti. Najvýstižnejšie je to povedané slovami samotného obyvateľa Írska, ktorý sa na tému neutrality vyjadril, že Írsko si musí uvedomiť svoje povinnosti voči obom hlavným organizáciám, ktorých je členom t.j. OSN a EÚ. Preto je potrebné prehodnotiť svoju politiku neutrality, ktorá mu z dlhodobého hľadiska nemusí slúžiť tak dobre. Írsko si musí byť vedomé svojej zodpovednosti voči EÚ a umocňovať jej rolu v humanitárnej pomoci.¹⁹¹ Medzi riadkami tohto vyjadrenia je zrejmy meniaci sa postoj voči neutralite, ktorý nadobúda črty podpory aktívnej politiky v otázke bezpečnosti.

Problém, ktorý sa pravidelne objavoval v diskusiách nielen pred referendumami, sa týkal obáv o uchovanie tradičnej politiky neutrality a roly Írska v zamedzovaní konfliktov preventívnym prístupom.¹⁹² Írskemu národu záležalo na harmonizácii cieľov SZBP a EBOP nielen s bezpečnostnou politikou Írska, ale aj s princípmi Charty a OSN. Preto boli vymedzené spôsoby, aby operácie, ktorých sa Írsko malo zúčastniť, boli v dosahu kontroly parlamentu a schválené mandátom OSN. Íri prejavili v referendách o Maastrichtskej zmluve a Amsterdamskej zmluve podporu pokračovania spolupráce v oblasti bezpečnosti. Tieto referendá však zviditeľnili problém malého záujmu, zreteľný z nízkej účasti obyvateľov. Negatívnym výsledkom šokovalo „Nie“ vyjadrené v prvom referende o Zmluve z Nice. V odmietnutí zmluvy zohrali veľkú úlohu nielen tradičné obavy z ohrozenia neutrality ale aj zmenšenia suverenity. Verejné debaty týkajúce sa nedávnych referend boli často polemické a spájané s absolútnymi vyjadreniami. Doporučením pre verejnú diskusiu je preto empirické porovnanie odlišných bezpečnostných stratégií ostatných neutrálnych štátov.¹⁹³ Bohužiaľ, táto téma by si vyžadovala ďalšie spracovanie a priestor, ktorý jej kvôli limitovanému rozsahu táto práca nedokáže poskytnúť.

Politická perspektíva zahŕňa postoje politických strán voči neutralite. Sumárne vzaté, írské politické spektrum by sa dalo rozčleniť na veľkú časť podporovateľov zo strany veľkých strán ako sú Fianna Fail a Fine Gael, Progresívni

¹⁹¹ National Forum on Europe. Neutrality. http://www.forumoneurope.ie/app_boardlist.asp?board=2

¹⁹² National Forum on Europe. Neutrality. http://www.forumoneurope.ie/app_boardlist.asp?board=2

¹⁹³ Ireland's national security strategy. Centre for International Studies.
<http://www.dcu.ie/~cis/security.html>

Demokrati, Strany práce a odporcov zo strany menších ľavicových strán typu Zelení a Sinn Fein. Hlavné strany boli zástancami integračného procesu a začlenenia Írska v bezpečnostnej politike EÚ, pretože to vnímali ako ďalšiu arénu k presadzovaniu vládnych záujmov. Zapojením sa sledovali národné záujmy: udržanie si aktívneho postu v agende EÚ a zvýšenie možností vplyvu na európske dianie. Toto sa odrážalo aj v ich pragmatickom prístupe k neutralite. Odporcovia útočili na národ s emotívnou rétorikou zameranou na tradičné témy ohrozenia neutrality a suverenity.

Situáciu komplikuje aj fakt, že Írsko je typické nedostatočnou verejnou diskusiou o medzinárodných otázkach a dôsledkoch európskeho vývoja pre írsku politiku. Brown dodáva, že ak aj určitá diskusia na tému SZBP prebiehala, často bola skôr založená na ideologických a emotívnych vyhláseniach, než na racionálnom a vyváženom postoji k týmto otázkam.¹⁹⁴ Tejto téme sa nedostatočne venujú politické strany, neprebíha ani v parlamente a to sa odráža na formulovaní základných národných záujmov v zahraničnej politike.¹⁹⁵ Podľa môjho názoru to vyplýva zo všeobecného nezájmu o bezpečnostnú a zahraničnú politiku, ktorá v prieskumoch verejnej mienky nedosahuje priechy dôležitosti ako domáca politika. Nedostatok diskusie má vplyv aj na informovanosť ľudí a tá sa prejavuje v hlasovaniach v referendách.

4. Zmena významu neutrality a redefinícia konceptu bezpečnostnej politiky

Klasický koncept neutrality má presne stanovené zásady, ktoré sme predstavili v prvej kapitole. Írsko sa vplyvom integračného procesu a zapojením sa do bezpečnostného programu EÚ vzdialilo od tradičného významu neutrálnej politiky. Preto snaha o súčasné definovanie približuje jeho neutralitu k pojmu nezačlenenia do vojenských aliancií, ktorý lepšie vystihuje súčasný koncept pragmatickej bezpečnostnej politiky.

Otázka neutrality stála v popredí bezpečnostnej agendy Írska pred každým vstupom do medzinárodnej organizácie. Neutralitu v írskom prostredí by však bolo

¹⁹⁴ Brown, Tony. 1999. str.154

¹⁹⁵ Gillespie, Paul;Rice,Rodney. 1991.str. 45

možné nazvať ambivalentnou, pretože podliehala situačnému politickému rozhodovaniu. Problematickým aspektom určujúcim írsku neutralitu je doteraz jej neukotvenie v ústave. To, čo napomohlo rozporom okolo konceptu neutrality a sťažovalo rozhodovanie národa, bola nedostatočný popis neutrality a jej zlučiteľnosti s agendou EÚ. Pretože neutralita nie je podložená ústavou, nebolo jasné, aký je jej skutočný význam a čo je v súlade s neutrálnym postojom. Hogan pri skúmaní prieskumov verejnej mienky prichádza k záveru, že národ nepoznal fakty týkajúce sa neutrality a nepochopil terminológiu diskusií.¹⁹⁶

Nedefinovanie hraníc toho, čo je v zhode s neutrálnou politikou a čo presahuje neutrálnu pozíciu v bezpečnostnej politike len napomohlo rôznym dohadom a možnému posúvaniu významu a jeho zlučiteľnosti s rôznymi politikami. Súčasne ale umožnilo vláde uskutočňovať flexibilnú a pragmatickú bezpečnostnú politiku, ktorá sledovala cieľ aktívneho ovplyvňovania európskej integrácie zo strany Írska. Dôkazom nejasného konceptu neutrality sú podľa Hacheyho rozdelené názory na zapojenie krajiny počas celého vývinu SZBP.¹⁹⁷

Pragmatickosť v prístupe k zmyslu neutrality sa prejavila v írskej politike už pri vstupe do Európskeho spoločenstva, kde dominovali ekonomické záujmy. Postupom zapojenia sa krajiny do tvoriaceho sa jednotného bezpečnostného rámca EÚ bola koncepcia okresaná na vojenskú neutralitu. Tým bolo zadosťučinené aj odporcom tohto integračného postupu, pretože z tohto pohľadu bola SZBP vyhovujúca írskym neutrálnym požiadavkám. Musíme ale upozorniť aj na fakt, že vláda mohla pokračovať vo svojej rétorike neohrozovania neutrality integračným trendom z dôvodu, že ani Maastrichtská, ani Amsterdamská zmluva nezaložili skutočnú obrannú politiku. To znamená, že neprišlo k premene EÚ na vojenskú alianciu s ukotveným záväzkom spoločnej obrany. Ich zameranie bolo v súlade s princípmi bezpečnostnej politiky Írska, ktoré si odjakživa kládlo medzi svoje priority prevenciu konfliktov, politiku udržiavania mieru a krízový manažment.¹⁹⁸ V írskom kontexte ani Zmluva z Nice nenarušila vojenskú neutralitu, pretože

¹⁹⁶ Hogan, Majella. 1998. str. 48

¹⁹⁷ Hachey, Thomas E. The Rhetoric and Reality of Irish neutrality. *New Hibernia Review*. 2002, Vol.6, No.4, str.2

¹⁹⁸ Department of Foreign Affairs. 1998. Promoting Ireland's interests: Strategy statement 1998-2000. Dublin: Department of Foreign Affairs, str. 23

nezmenila podstatu spoločnej bezpečnostnej politiky. Aj írska účasť v operáciách Síl rýchlej reakcie EÚ musí vždy dostať súhlas od parlamentu a mandát OSN.¹⁹⁹

Najväčšia výzva pre politiku vojenskej neutrality prišla v podobe zapojenia sa do európskych bojových skupín. Príspevkom do tohto vojenského zoskupenia politický prístup k neutralite podstúpil významnú skúšku, čo sa prejavil na zmene pôvodného významu vojenskej neutrality. Vyplýva to z dvoch príčin: 1. Aktívne zapojenie sa do tohto projektu si vyžadovalo v Írsku úpravu obranných zákonov a to naznačuje zmenu bezpečnostnej politiky. 2. Bojové skupiny na rozdiel od predchádzajúcich opatrení v rámci SZBP a SBOP už zo samotného názvu týchto jednotiek vyplýva, že ich využitie bude v boji za použitia sily v rozličných typoch misií, teda budú slúžiť nielen pri udržiavaní a nastoľovaní mieru.

Írsku politiku po začlenení sa do bojových skupín možno korektnejšie nazvať politikou nezačlenenia vo vojenských alianciách.²⁰⁰ Hoci oficiálne zostáva Írsko vojensky neutrálne, jeho prejavy viac reprezentujú politiku nezúčastnenosti. Nezúčastnenosť totiž predpokladá, že Írsko sa môže zapojiť do operácií kolektívnej bezpečnosti a krízového manažmentu. To je najväčší rozdiel medzi vojenskou neutralitou a nezúčastnenosťou. Írsko totiž stále nie je členom žiadnej obrannej inštitúcie, ale napriek tomu túži byť bezpečnostným aktérom pripraveným vyslať svoje jednotky na podporu mieru a riešenia konfliktu.²⁰¹ Keohane síce takto nazýval už stav bezpečnostnej politiky po tom, čo sa Írsko stalo súčasťou jednotiek rýchlej reakcie, ale podľa nášho názoru je súčasný vývoj ešte výraznejším odklonom od klasickej neutrálnej politiky.

Írska neutralita sa prispôsobila meniacemu sa vonkajšiemu prostrediu a bezpečnostná politika udržala krok so zjednocovaním sa Európy v oblasti bezpečnosti. Írsko si týmito pragmatickými rozhodnutiami v bezpečnostnej politike aj v otázke rozšírenia kompatibility neutrality otvorilo bránu väčších možností v bezpečnostnej agende tým, že si vedome zvolilo využitie šancí, ktoré sa mu

¹⁹⁹ Keohane, Daniel. 2001. str.20

²⁰⁰ Keohane, Daniel.2001. str.20

²⁰¹ Keohane, Daniel.2001. str.20

ponúkali.²⁰² Presunulo sa tak z užšie pojmatej neutrality k úplne pragmatickému postoju a to mu poskytlo širší záber variácií v jeho politike. Pozícia člena spoločnej obrannej politiky prináša výhody zo zväčšenia zdrojov pri vykonávaní úloh patriacich pod ich bezpečnostné priority. Ďalším pozitívom pragmatického prístupu v bezpečnostnej politike je zlepšenie výbavy, plánovania, medzinárodnej spolupráce a výcviku ako súčasť EBOP.²⁰³ Krajine sa týmto členstvom dostalo viac príležitostí posilniť si postavenie v EÚ a byť účastným na riešení kríz v Európe, čo zapadá medzi jeho politické ciele.

²⁰² Small states reinvent themselves in the new European security landscape. Small States and European Security Seminar 20-22.11.1997. The Finnish Institute in London.

http://www.lausti.com/articles/es_7/smallstates.htm

²⁰³ Keohane, Daniel. 2001. str.31

Záver

Írsko v posledných rokoch prešlo dlhú trať v integrácii v bezpečnostných organizáciách. Začalo spolupracovať s NATO v jeho programe Partnerstvo za mier, stalo sa pozorovateľom v ZEÚ a predovšetkým stalo sa súčasťou Síl rýchlej reakcie EÚ. Zdôraznenie tohto smeru pozitívne naklonenému vnímaniu Írska v agende bezpečnosti sa dalo spozorovať aj v nedávnych krokoch írskej vlády, keď schválila participáciu Írska na bojových skupinách. Týmto sa Írsko posunulo v chápaní svojej neutrality a rozšírilo možnosti toho, čo je zlučiteľné s jeho neutrálnou politikou.

Vývoj írskej integrácie ako neutrálneho štátu v európskych a medzinárodných organizáciách bol postupný. Prvým medzinárodným spoločenstvom v povojnovej Európe bolo OSN, v ktorom si Írsko vybuďovalo dobrú povest' udržiavateľa mieru. Táto rola bola v súlade s princípmi írskej bezpečnostnej politiky. Írsko zapojilo aj do iných medzinárodných štruktúr s bezpečnostnými cieľmi ako napríklad KBSE a Partnerstvo za mier, ktoré však nenarušili jeho neutrálny postoj. Program Partnerstva vedený NATO však môže byť vnímaný ako významnejší posun írskej bezpečnostnej politiky smerom k aktívnejšiemu a pragmatickejšiemu prístupu. Tento názor vyplýva z faktu, že z tejto kooperácie bezpečnostná politika Írska získala mnohé výhody a rozšírila svoje možnosti. V otázke neutrality však nenastali zmeny, pretože program nebol zameraný na obranu, ale spojený s peacekeepingovou agendou – v súlade s tradičnou rolou Írska.

Najvýraznejší dopad v otázke neutrality malo pre krajinu členstvo v EÚ. Už vstup do vtedajšieho Európskeho spoločenstva naznačil, akým smerom sa bude uberať vládna politika. Tá nebrala prílišný ohľad na neutralitu, ktorú bola schopná redukovať, aby nebránila ekonomickým záujmom štátu. Írska neutralita, napriek pragmatickému prístupu k nej, však nebola ohrozená vtedajšou formou Spoločenstva, obmedzenou prevažne na ekonomické témy. Maastrichtská zmluva zakladajúca EÚ však zakotvila aj nový rozmer – vytvorenie jednotnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, ktorá mala časom prerásť do spoločnej obrany. Podpísaním tejto zmluvy Írsko nebolo poškodené v otázke neutrality vďaka formuláciám SZBP, ktoré neprispievali k vzniku spoločnej obrany, ale zohľadňovali charakter a vôľu štátov. Amsterdamská zmluva nepriniesla významný pokrok v tejto oblasti, preto si Írsko stále uchovalo svoju politiku vojenskej neutrality. Zmluva z Nice takisto

nepredstavovala ohrozenie konceptu vojenskej neutrality, pretože špecializovanie sa na krízový manažment s vylúčením obrany bolo zlučiteľné s neutralitou. Skutočnou výzvou pre zmenu írskoho konceptu neutrality sa stalo až zapojenie sa do EBOP a predovšetkým nedávne začlenenie sa do bojových skupín EÚ. Úplne prevládol pragmatický prístup k neutralite, pomocou ktorého sa Írsko dalo označiť za krajinu nie neutrálnu, ale len nezačlenenú – teda bez účasti vo vojenských alianciách zameraných na obranu.²⁰⁴ Naším záverom sme chceli poukázať na reálny vplyv členstva EÚ pre írsku bezpečnostnú politiku, ktorá sa obmedzila v otázke neutrality a uprednostnila aktívnu bezpečnostnú spoluprácu v Európe.

Írska vládna politika počas celého vývinu európskej bezpečnostnej a neskôr obrannej politiky reagovala pragmaticky a úplne sa integrovala v európskej bezpečnostnej sfére. Írsko sa však zapojilo do bezpečnostných štruktúr až po prijatí zmluvy v národnom referende, čo vyjadruje zásah ľudu do bezpečnostnej politiky Írska. Vo verejnej mienke Írska pretrváva jeden zaujímavý paradox – napriek veľkému dôrazu na hodnotu neutrality, bol ľud vo väčšine prípadoch pripravený prijať záväzky spolupráce v oblasti bezpečnosti voči organizáciám, ktorých je členom. Diskusie, ktoré sa rozohreli vždy, keď bola v stávke otázka neutrality, boli plné emotívnych vyhlásení zo strany oponentov. Preto aj každá racionálna analýza vývoja európskej bezpečnosti sa v diskusii v Írsku musela čeliť opozičným snahám o vyvolanie nebezpečenstva a ohrozenia, aké tento vývoj predstavuje pre neutrality. Na druhej strane, ani hlavné vládne strany ako najväčší zástancovia participácie Írska nevyjadrovali svoju podporu silnými argumentmi, preto nemohla vzniknúť racionálna debata zohľadňujúca všetky aspekty zmlúv EÚ a reálne zhodnotenie ich vplyvu na neutralitu, a teda aj zlučiteľnosti s írskou bezpečnostnou politikou.

Ako ukazuje príklad írskych postupov v posledných rokoch, neutralita nemusí predstavovať obmedzenie v politike bezpečnosti, ale naopak dá sa spojiť s aktívnym prístupom člena v európskej SZBP. Jeho neutralita ale zmenila koncept, pretože plnila účely vlády, ktorá ju prispôbovala svojmu zámeru byť stále bližšie k centre EÚ ako svedomitý člen plniaci si všetky svoje povinnosti. Neutralita sa

²⁰⁴ Týmto sa ale dostávame ku komplexnejšiemu problému, ktorý táto práca nevyrieši a tým je súčasná transformujúca sa podoba vojenských aliancií ako napríklad NATO, ktoré realizujú svoje misie v zahraničí podobne, ako je to predstavené v koncepte bojových skupín.

v írskom kontexte stala len schránkou zahaľujúcim koncept nezapojenia, pretože ten v skutočnosti vystihuje súčasnú podobu stavu bezpečnostnej pozície.

Terajšou úlohou pre Írsko zostáva prediskutovať význam a užitočnosť neutrality pri pohľade na integráciu EU a zistiť odpoveď na otázku, či je neutralita stále vhodným označením pre jeho status. Skutočným konštruktívnym hráčom v európskej politike bezpečnosti sa Írsko môže stať až potom, čo prehodnotí svoju neutralitu vo svetle zapojenia sa do európskych obranných jednotiek. Írsko môže naďalej pokračovať vo svojej aktívnej bezpečnostnej politike. Stačí len, aby krajina hľadala spojenie s podobnými štátmi na presadenie svojich priorít v bezpečnostných stratégiách a obranných štruktúrach EÚ, ktoré bude reflektovať aj írské potreby a ambície. Preto je však potrebné sa zamyslieť nad princípmi neutrality v Írsku, na ktorých vždy stála jej bezpečnostná aj zahraničná politika a uvedomiť si zmenu írskoho postoja, ktorá sa udiala v súvislosti s posledným vývinom európskej spoločnej obrannej politiky. Len potom bude možné dospieť k väčšej efektívnosti a koherencii bezpečnostnej politiky Írska.

Táto práca sa snažila aspoň v stručnosti vykresliť obraz o írskej bezpečnostnej politike, ktorá je špecifická práve svojím neutrálnym štatútom, ale pragmatickou politikou v otázkach bezpečnosti a obrany. Skúmanie írskej bezpečnostnej politiky má relevanciu aj pre stredoeurópske krajiny, pretože sa zameriava na prispôsobovanie sa malého štátu bezpečnostnej architektúre budovanej v Európskej únii a poukazuje na motívy, rozhodovacie procesy a implikácie, ktoré tento proces sprevádzajú.

Táto téma nie je uzavretou kapitolou, pretože v súčasnej dobe s jasnými tendenciami v Európe vytvárať spoločnú vojenskú obranu sa bude musieť Írsko definitívne rozhodnúť, aké je postavenie jeho neutrality.

Resumé

V tejto bakalárskej práci sa zaoberám špecifickosťou írskej bezpečnostnej politiky vyjadrenej jej neutralitou. Hlavnými výskumnými otázkami, aké som kládla pre začiatkom analyzovania tejto problematiky bola snaha zistiť, aký vplyv a dopad mal vstup a členstvo do EÚ pre túto oblasť írskej politiky predovšetkým v otázke kompatibility neutrality s vývojom EÚ. Uvedením do skúmania tejto problematiky tvorí stručný popis írského konceptu neutrality a jeho historický vývin. V ďalšej časti som charakterizovala írsku bezpečnostnú politiku, ktorá je zameraná na preventívne stratégie, zdôrazňuje svoju rolu v misiách udržiavajúcich mier a obmedzuje výdavky na obranu. Írsko je v bezpečnostnej politike zapojené do viacerých medzinárodných organizácií. V otázke kompatibility neutrality s úlohami Írska som rozoberala írské zapojenie sa do OSN, KBSE a Partnerstva za mier, ktoré však nepredstavujú riziko pre tradičné pojmá írskej neutrality.

Jadro práce sa venuje prehodnoteniu konceptu neutrality od vstupu Írska do EÚ cez formovanie sa SZBP až po zapojenie sa do bojových skupín, ktoré sú najväčšou výzvou pre neutralitu. Mojou snahou bolo sledovať posun konceptu neutrality a rozhodovací proces spojený s touto problematikou.

Bezpečnostná politika Írska v rámci SZBP bola ovplyvnená dvoma faktormi – kompatibilitou neutrality so zmluvne definovanou bezpečnostnou a neskôr obrannou politikou EÚ a vnútropolitickým postojom k danej otázke. Vnútropolitickú orientáciu som hodnotila na základe diskusie, v ktorej boli prezentované vyhlásenia politických strán a názory obyvateľov.

V írskej politike prevládol pragmatický prístup k neutralite, čo sa odrazilo na aktívnej politike vlády v bezpečnostnej oblasti a jej úsilí o plnú účasť na všetkých politikách EÚ vrátane bezpečnostnej a v súčasnosti aj obrannej kvôli zvýšeniu vplyvu a pozície v EÚ. Súčasná bezpečnostná pozícia Írska sa vzdialila od konceptu vojenskej neutrality a vystihuje ju skôr termín nezapojenia vo vojenských alianciách.

Definitívny záver bakalárskej práce je stále otvorený, pretože konečné preformulovanie bezpečnostnej politiky a redefinícia neutrality Írska musí byť samostatným rozhodnutím štátu, ktorému bude Írsko v budúcnosti čeliť.

Summary

Ireland has come a long way in the integration process in the security and international organizations. As I have described in our thesis, the neutral country has started cooperating with the UN in its peacekeeping operations, NATO programme Partnership for Peace, has become the observer in the Western European Union and lately the participant of the European defence forces, namely battle groups. The membership in these organisations were compatible with its neutral position, only NATO programme may be perceived as a shift towards the more active position of the Irish security policy. The greatest impact has had the membership into the EU. The entry to the EU gave us a hint how the policy in regards to the neutrality could develop. The governmental approach did not take so much into consideration the neutrality status and was able to reduce it due to the economic benefits vyplývajúcim from the membership. The membership of the EU in seventies or eighties did not have the negative effect to the Irish neutrality because the EU had mostly economic dimension. However, the Maastricht treaty established the common foreign and security policy and included the future goal of setting up the common defence. As it was analysed in this thesis, there was not a relevant movement in the defence field from Maastricht to Treaty of Nice which separate out the common defence and therefore did not mean the threat to the Irish neutrality. The real challenge to the perception of the Irish neutral policy was the creation of the European Common Security and Defence Policy and lately the participation in the battle groups which is not compatible to the traditional meaning of the neutrality.

It can be concluded from the whole integrating process of Ireland in the security field that the active policy has been preferred to holding strictly to neutrality. Moreover, Ireland has constraint its policy of neutrality and this is the real impact of the membership of the EU. Irish neutrality has moved due to the involvement into the battle groups in the range towards the non-alignment which is a more appropriate term how to name the status of Ireland today.

The integration into the security structures of the EU was analysed from the two aspects – the first one was the compatibility of the neutrality with the formulation of the Treaties establishing the CFSP, another aspect took into account the interior

stance of the country. The government of Ireland reacted pragmatically towards neutrality and supported the full integration into the EU policies. The oponents were mostly from smaller parties which stressed the possible erosion of neutrality after joining security structures of the EU. The public opinion was also influential because it was expressed by the referendums of the European Treaties. The discussion about neutrality in Ireland was more emotional and missed rational arguments from the both opinion sides.

The case study of Ireland is a perfect example of a country with the specific security policy with regards to its neutrality which does not necessarily mean the obstacle in the security policy but can be connected to the active membership of the EU. The approach to neutrality was completely pragmatic from the policy-makers whose efforts were always to create an image of an active and wholly integrated member to gain more influence in the EU. Therefore this security policy can be reflected on adjusting the concept of neutrality which has gradually become more the non-alignment.

In conclusion, the aim of my thesis was to particularly analyse the changes and the implication of Irish entrance to the EU. I attempted to briefly describe the involvement of the Ireland into the other security organizations and characterize the security policy of this country which has the relevance to other small countries in the EU because it points to the motivation, decision-making and implication that accompagnied this process.

This theme is still an open chapter and evolving because of the all the future EU's attempts to have a coherent common defence that present a real challenge of Ireland in terms of its neutrality and soon it will have to decide about and perhaps redefine its neutral status.

Zoznam literatúry:

Literatúra základná všeobecná:

Wallace, William. Common foreign and security policy of the EU. IN: Wallace, Helen; Wallace, William; Pollack, A.Mark. Policy-making in the European Union. Oxford, New York: Oxford university press 2005

Literatúra monografická neperiodická:

Brady, Hugo, Campbell, Yvonne and Tonra, Ben. CFSP Watch 2004 – Ireland. <http://fornet.info/CFSPannualreports2004/CFSP%20Watch%20Ireland.pdf>
Stiahnuté: 6.5.2007 (relatívne stabilné)

Brown, Tony. Defence, peace-keeping and arms control IN: Dooge, Jim and Barrington, Ruth(eds). A vital national interest: Ireland in Europe, 1973 – 1998. Dublin:IPA 1999

Connolly, Jerome. Riding the tiger. Ireland, European Security and Defence. Dublin:Irish Commission for peace and justice 1992

Donoghue, Jill. The Evolving European Security and Defence Policy. IN: Dooge, Jim; Keatinge, Patrick. What the Nice Treaty means. Dublin:Institute of European Affairs 2001

Dinan, Desmond. Europe Recast:History of the European Union. Boulder, Co; Houndmills, Basingstoke, Hampshire, UK : Lynne Rienner ; Palgrave Macmillan 2004

Doherty, Róisín. Ireland, neutrality and European Security Integration. Burlington, VT; Aldershot : Ashgate 2002

Dooge, Jim and Keatinge, Patrick(eds).What the Treaty of Nice means. Report.Dublin: Institute of European Affairs 2001

Európska komisia. EU Factsheet.
<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/Battlegroups.pdf> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Hill, Christopher(ed). National Foreign Policies and European Political Cooperation. London: Allen & Unwin, for the Royal Institute of International Affairs 1983

Irish congress of Trade Unions. Submission to the national forum on Europe. Dublin : Irish Congress of Trade Unions 2002

Keatinge, Patrick. European security : Ireland's choices. Dublin: Institute of European Affairs 1996

- Keatinge, Patrick. A singular stance: Irish neutrality in the 1980s. Dublin:Institute of Public Administration 1984
- Keatinge, Patrick(ed). Maastricht and Ireland:What the treaty means?Dublin : Institute of European Affairs 1992
- Keohane, Daniel.2001. Realigning neutrality? Irish defence policy and the EU. Institute for security studies of the EU. <http://www.iss-eu.org/occasion/occ24.pdf>
stiahnuté: 20.4.2007 (relatívne stabilné)
- Maguire, John. Defending peace:Ireland's role in changing world. Cork:Cork U.P. 2002
- Murphy, Ray: Ireland, Peacekeeping and Defence Policy In: Ireland in International Affairs. Interests, Institutions and Identities. Tonra, Ben and Ward, Eilís(eds), Dublin: Institute of Public Administration 2002
- Salmon, Trevor C.Unneutral Ireland, an ambivalent and unique security policy. Oxford, New York : Clarendon Press, Oxford University Press 1989
- Scott, Dermot. Ireland's contribution to the European Union. Dublin: Institute of European Affairs 1994
- Sharp, Paul. Irish Foreign Policy and the European Community: : a study of the impact of interdependence on the foreign policy of a small state. Aldershot : Dartmouth 1990
- Tonra, Ben. The Europeisation of national foreign policy : Dutch, Danish and Irish foreign policy in the European Union. Burligton, VT; Aldershot : Ashgate 2001.
- Tonra, Ben; Ward, Eilís. Ireland in international affairs : interests, institutions and identities : essays in honour of Professor N.P. Keatinge, FTCD, MRIA. Dublin: Institute of Public Administration 2002
- Tonra, Ben. Amsterdam:What the Treaty means. Dublin:Institute of European Affairs 1997
- Literatúra periodická:**
- Collins, Stephen. O'Dea anticipates Irish role in the EU's Nordic Battlegroup.*The Irish Times*. 12.5.2006
- Cremin, Con. United Nations peacekeeping operations :an Irish initiative 1961-1968. *Irish Studies in International Affairs*. 1984. Vol.1, No.4, str.79-84
- Gillespie, Paul; Rice, Rodney. Political union. Implications for Ireland, No.1
Dublin:Institute for European Affairs 1991

Hachey, Thomas E. The Rhetoric and Reality of Irish neutrality. *New Hibernia Review*. 2002, Vol.6, No. 4, str. 26-43

Hayward, Katy, Not a Nice Surprise: An Analysis of the Debate Surrounding the 2001 Referendum on the Treaty of Nice in the Republic of Ireland. *Irish Studies in International Affairs*. 2002, Vol.13, str.167-186

Martin, Michael. Treaty improves what now works well. *The Irish Times*, 20.5. 1998.

Ishizuka, Katsumi. Ireland and the Partnership for Peace. *Irish studies in International Affairs*. 1999, Vol. 10, str.

Jesse, Neal G.: Choosing to go it alone : Irish neutrality in comparative and theoretical perspective. *International Political Science Review*. 2006, Vol.27, No.1, str.7-28

Marsh, Michael. Irish public opinion on neutrality and European Union. Occasional papers, no. 1. Dublin:Institute of European Affairs 1992

O'Regan, Michael. Nordic Battle Group Motion Approved. *The Irish Times*. 6.4.2007

Plechanovová, Běla. Smlouva z Nice a výsledky mezivládní konference o reformě institucí EU, *Střední Evropa*, 2000, 103, s. 10-30

Rada Evropskej únie. Bojové skupiny.

<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/Battlegroups.pdf> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Rees, Nicholas. Ireland 's foreign relation in 2000. *Irish Studies in International Affairs*. 2001, Vol.12, str.249-265

Smyllie, Robert M. Neutral Unneutral Eire Smyllie. *Foreign Affairs*. 1946, Vol.24, No.2, str.317-329. Stiahnuté:

<http://www.heinonline.org.remote.library.dcu.ie/HOL/Page?collection=journals&index=journals/fora&handle=hein.journals/fora24&id=327&size=2&isize=L&rot=0&type=image> 22.4.2007 (relatívne stabilné)

Pramene a dokumenty:

Approval of Memoranda of Understanding regarding Ireland's Participation in the Nordic Battlegroup, Minister's Speech to Dáil Éireann, 5 April 2007. Department of Defence of Ireland.

<http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Speech+ID/0CA2EF188F98ECC2802572C100422BB4?OpenDocument> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Commission of the European Communities. Treaty on European Union.

<http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/11992M/htm/11992M.html> stiahnuté:2 December 2006 (relatívne stabilné)

Dail Debates, 11.3.1981. Parliament of Ireland. <http://historical-debates.oireachtas.ie/D/0327/D.0327.198103110048.html> stiahnuté 11.4.2007 (relatívne stabilné)

Defence Amendment Bill 2006, Second Stage Speech, Minister of Defence Willie O'Dea T.D. Department of Defence of Ireland. <http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Speech+ID/BEA372D120ABF923802571A20050A11E?OpenDocument> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Department of the Taoiseach. Ireland and the European Union : identifying priorities and pursuing goals. Dublin: Stationery Office 2005

Department of Foreign Affairs. Promoting Ireland's interests: Strategy statement 1998-2000. Dublin: Department of Foreign Affairs 1998

European Movement. Ireland in Europe: towards the 21st century (policy document). Dublin: Irish Council of the European Movement 1995

Government of Ireland. Defence (Amendment) Act 2006. <http://www.oireachtas.ie/documents/bills28/acts/2006/A2006.pdf> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Hogan, Majella. Irish neutrality : Can the concept survive with the aid of a new European member Finland? Dublin: Dublin City University 1998

PfP Programme. Individual partnership programme. Department of Defence of Ireland. <http://www.defence.ie/website.nsf/0/0C789A43B517F3F880256C70003D9AB0?OpenDocument> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Press Release. Department of Defence of Ireland. <http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Release+ID/6D9B93944C2A59FE802572270057FB57?OpenDocument> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

White Paper on Defence 2000-2010. Department of Defence of Ireland. <http://www.defence.ie/website.nsf/document+id/93191A155924DAD5802570C8005065D3#Policy> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Internet:

Battlegroups – the debate. National Forum on Europe. <http://www.forumoneurope.ie/index.asp?locID=69&docID=986> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Brady, Tom. O'Dea Attacks Sinn Féin MEP for 'Brit-Baiting'. National Forum on Europe. www.forumoneurope.ie/eng/index.asp?locID=210&docID=994 stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Cole, Roger. EU Battle groups - Regiments of the empire. Peace and Neutrality Alliance. <http://www.pana.ie/idn/160106.html> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Činnosti EÚ. Zahraničná a bezpečnostná politika. Európska únia. European Direct Information Network. http://europa.eu/pol/cfsp/index_sk.htm stiahnuté 20.10.2006 (relatívne stabilné)

EU battlegroup legislation- policy statement of Green Party. Peace and neutrality alliance. <http://www.pana.ie/idn/150606.html> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

EU battle groups. Euractiv. <http://www.euractiv.com/en/security/european-battle-groups-new-stimulus-european-security/article-134085> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Gehor, Hanna. Changing security context of Ireland: the case of EU battle groups. University of Helsinki. Department of political science. www.helsinki.fi/hum/renvall/eka/news/birevents_gehor06_Irishsecurity.ppt stiahnuté 20.10.2006 (relatívne stabilné)

Gormley, John. EU battle groups. <http://www.johngormley.com/wp/2006/10/12/eu-battlegroups-12> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Horgan, Edward; Kelly, Mary; Hourigan, Tim and Morgan, Deidre. Irish Involvement in Iraq War and Occupation and in Transport of Prisoners for Torture, at Shannon. Peace and Neutrality Alliance. <http://www.pana.ie/idn/201205.html> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Inauguration of the Nordic Battle group headquarters. Swedish Army Forces. <http://www.mil.se/index.php?lang=E&c=news&id=32771> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Ireland's national security strategy. Centre for International Studies. <http://www.dcu.ie/~cis/security.html> stiahnuté 12.4.2007 (relatívne stabilné)

Neutrality. National Forum on Europe. http://www.forumoneurope.ie/app_boardlist.asp?board=2 stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Pachta, Lukáš. Sevilla:kandidáti budou mezi mlýnskými kamenmi. EUROPEUM. http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=6&cid=0&nolang=0&type=2&page=3 stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Partnership for Peace. NATO. <http://www.nato.int/pfp/sig-date.htm> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Small states reinvent themselves in the new European security landscape. Small States and European Security Seminar, 20-22.11.1997. The Finnish Institute in London. http://www.lausti.com/articles/es_7/smallstates.htm stiahnuté 22.4.2007 (relatívne stabilné)

Speech by the Minister for Defence Willie O'Dea T.D.at the IEA conference on EU battlegroups. Institute of European Affairs.

http://www.iea.com/images/managed/events_attachments/IEA-ODEa-LimerickBGsSpeech28-4.pdf stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Tenth amendment. Ratification of the Single European Act. Donnelly, Seán. Electionsireland.org

<http://electionsireland.org/results/referendum/refdetail.cfm?ref=1987R> stiahnuté 20.4.2007 (relatívne stabilné)

Zoznam príloh

- 1.** Haagska konvencia. Yale Law School.
<http://www.yale.edu/lawweb/avalon/lawofwar/hague05.htm>, stiahnuté 10.5.2007,
relatívne stabilné
- 2.** Summary of referendums. Donnelly, Seán. Electionsireland.org.
<http://electionsireland.org/results/referendum/summary.cfm> stiahnuté 10.5.2007,
relatívne stabilné
- 3.** Prieskumy verejnej mienky. Ishizuka, Katsumi. Ishizuka, Katsumi. Ireland and the Partnership for Peace. *Irish studies in International Affairs*. 1999, Vol. 10, str.194, 195,
stiahnuté 10.5.2007, relatívne stabilné
- 4.** Defence Forces Annual Report 2005, The Irish Defence Forces.
http://www.military.ie/images/pdfs%20for%202006/annualreport05_eng.pdf, str.46
stiahnuté 10.5.2007, relatívne stabilné

Prílohy

1. Haagska konvencia 1907

Laws of War : Rights and Duties of Neutral Powers and Persons in Case of War on Land (Hague V); October 18, 1907

CHAPTER I The Rights and Duties of Neutral Powers

Article 1.

The territory of neutral Powers is inviolable.

Art. 2.

Belligerents are forbidden to move troops or convoys of either munitions of war or supplies across the territory of a neutral Power.

Art. 3.

Belligerents are likewise forbidden to:

(a) Erect on the territory of a neutral Power a wireless telegraphy station or other apparatus for the purpose of communicating with belligerent forces on land or sea;

(b) Use any installation of this kind established by them before the war on the territory of a neutral Power for purely military purposes, and which has not been opened for the service of public messages.

Art. 4.

Corps of combatants cannot be formed nor recruiting agencies opened on the territory of a neutral Power to assist the belligerents.

Art. 5.

A neutral Power must not allow any of the acts referred to in Articles 2 to 4 to occur on its territory.

It is not called upon to punish acts in violation of its neutrality unless the said acts have been committed on its own territory.

Art. 6.

The responsibility of a neutral Power is not engaged by the fact of persons crossing the frontier separately to offer their services to one of the belligerents.

Art. 7.

A neutral Power is not called upon to prevent the export or transport, on behalf of one or other of the belligerents, of arms, munitions of war, or, in general, of anything which can be of use to an army or a fleet.

Art. 8.

A neutral Power is not called upon to forbid or restrict the use on behalf of the belligerents of telegraph or telephone cables or of wireless telegraphy apparatus belonging to it or to companies or private individuals.

Art. 9.

Every measure of restriction or prohibition taken by a neutral Power in regard to the matters referred to in [Articles 7](#) and [8](#) must be impartially applied by it to both belligerents.

A neutral Power must see to the same obligation being observed by companies or private individuals owning telegraph or telephone cables or wireless telegraphy apparatus.

Art. 10.

The fact of a neutral Power resisting, even by force, attempts to violate its neutrality cannot be regarded as a hostile act.

2.Referendá 1937 - 2004

Amendment	Polling Date	Turnout Votes	%	For %	Against Votes	%
	01/07/37	1,346,207	75.84	56.52	43.48	
Voting System	17/06/59	979,531	58.36	48.21	51.79	
Formation of Dáil Constituency	16/10/68	1,129,473	65.77	39.24	60.76	
Voting System	16/10/68	1,129,606	65.77	39.16	60.84	
Accesion to European Communities	10/05/72	1,264,278	70.88	83.10	16.90	
Voting Age Reduced to 18	07/12/72	903,439	50.65	84.64	15.36	
Recognition of Specified Religions	07/12/72	903,659	50.66	84.38	15.62	
Adoption	05/07/79	623,476	28.61	98.97	1.03	
University Representation in Seanad	05/07/79	622,646	28.57	92.40	7.60	
Right to Life of the Unborn	07/09/83	1,265,994	53.67	66.90	33.10	
Extension of Voting Rights	14/06/84	1,138,895	47.47	75.40	24.60	
Dissolution of Marriage	26/06/86	1,482,644	60.84	36.52	63.48	
Single European Act	26/05/87	1,085,304	44.09	69.92	30.08	
European Union	18/06/92	1,457,219	57.31	69.05	30.95	
Right to Life	25/11/92	1,733,309	68.16	34.65	65.35	
Travel	25/11/92	1,733,821	68.18	62.39	37.61	
Information	25/11/92	1,732,433	68.13	59.88	40.12	
Divorce	24/11/95	1,633,942	62.15	50.28	49.72	
Bail	28/11/96	777,586	29.23	74.83	25.17	
Cabinet Confidentiality	30/10/97	1,268,063	47.17	52.65	47.35	
Amsterdam Treaty	22/05/98	1,543,930	56.20	61.74	38.26	

Northern Ireland	22/05/98	1,545,395	56.26	94.39	5.61
Local Government	11/06/99	1,425,881	51.08	77.83	22.17
Abolition of the Death Penalty	07/06/01	997,885	34.79	62.08	37.92
International Criminal Court	07/06/01	997,565	34.78	64.22	35.78
Nice Treaty I	07/06/01	997,826	34.79	46.13	53.87
Protection of Human Life in Pregnancy	06/05/02	1,254,175	42.89	49.58	50.42
Nice Treaty II	19/10/02	1,446,588	49.47	62.89	37.11
Irish Citizenship	11/06/04	1,823,434	59.95	79.17	20.13

Amendment	Polling Date	Turnout Votes	%	%	Against Votes	%
------------------	---------------------	----------------------	----------	----------	----------------------	----------

Amendments which were ACCEPTED
Amendments which were REJECTED

Zdroj: <http://electionsireland.org/results/referendum/summary.cfm>

3. Prieskumy verejnej mienky

Otázka č.1.:Bola tu diskusia o Írskej politike neutrality. Myslíte si, že Írsko si má udržať svoju politiku neutrality alebo má to byť zmenené?(24.-26.september 1996)

Odpoveď:

Zachovať	69%
Zmeniť	20%
Bez názoru	11%

Otázka č.2.:Má Írsko opustiť svoju neutralitu a zapojiť sa do spoločnej obrany v európskej komunite?(3.januára 1991)

Odpoveď:

Áno	25%
Nie	64%
Nemám názor	10%

Otázka č.3.: Politická únia môže znamenať v konečnom dôsledku írske zapojenie sa do európskej obrany. Ste za alebo proti politickej únii ak by to znamenalo byť zapojený do spoločnej európskej obrany ? (10.-11.december 1991)

Odpoveď:

Za	50%
Proti	37%
Bez názoru	10%

Otázka č.4: V poslednom čase tu bolo veľa diskusie o írskej neutralite. Čo pre vás írska neutralita znamená?(5.-6. máj 1992)

Odpoveď:

Nezapájame sa vo vojnách.	31%
Nepriďávame sa na stranu aliancií.	7%
Nie sme členom NATO.	2%
Mali by sme podporiť EÚ/NATO.	6%
Mali by sme zostať nezávislí./V takom stave ako sme teraz.	14%
Sme slobodná/nezávislá krajina.	5%
Neutralita neznamena nič v jadrovej vojne.	9%
Iné komentáre.	6%

Otázka č.5:Jednotky OSN majú dve role:i) kontrolnú rolu udržiavať mier ako to robia írske jednotky v Libanone a ii)aktívnejšiu úlohu vynucovania mieru ako to robia jednotky OSN v Somálsku. Má vláda hlasovať za zmenu role írskych jednotiek z udržiavanie mieru, ako je to v Libanone na vynucovanie mieru, ako by to mali v Somálsku? (1-2.júla 1993)

Odpoveď:

Ponechať to v rovnakom stave 56%

Zmeniť na vynucovanie mieru 33%

Žiaden názor 11%

Otázka č.6: V súčasnosti existujú rozličné spôsoby, akými v Európe spolupracujú neutrálne a neneutrálne štáty vo vojenskej oblasti. Súhlasíte alebo nesúhlasíte s tým, že Írsko by malo byť pripravené slúžiť na takých miestach ako napríklad Bosna v misii vynucujúcej mier vedenej NATO ? (24-25 septembra 1996)

Odpoveď:

Súhlasím 71%

Nesúhlasím 18%

Žiaden názor 11%

Zdroj: Iskizuka, Katsumi, str. 194, str.195

4. Obranné zložky v zahraničí 2005

Mission	01 Jan 2005	31 Dec 2005	Remarks
UNITED NATIONS LED PEACE KEEPING OPERATIONS			
UNMIL (Liberia)	428	419	
UNMIL FHQ	6	6	
UNTSO (Middle East)	13	13	
MINURSO (Western Sahara)	4	4	
MONUC (Democratic Rep of Congo)	3	3	
ONUCI (Cote d'Ivoire)	2	2	
UNMIK (Kosovo)	4	4	
UNFICYP (Cyprus)	1	NIL	Closed May'05
UNIFIL HQ (Lebanon)	5	6	
UNNY (New York)	3	3	
UNJLC (Sri Lanka)	4	NIL	Closed March'05
TOTAL (UN)	473	460	
EUROPEAN UNION LED CRISIS MANAGEMENT OPERATIONS			
EUFOR (Bosnia & Herzegovina)	52	55	
EU SP to OP ALTHEA (Belgium)	1	1	
EUMM (The Balkans)	5	6	
AMM (Aceh)	NIL	1	
DITF (Sudan)	1	3	Addis Ababa
EUMS (Brussels)	6	5	
ESDP (Brussels)	4	4	
TOTAL (EU)	69	75	
NATO/ PfP LED PEACE SUPPORT OPERATIONS			
KFOR (Kosovo)	196	201	
KFOR HQ	12	12	
ISAF (Afghanistan)	7	7	
NATO/ PfP Staff (Belgium)	3	3	
TOTAL NATO/PfP	218	223	
OSCE LED OPERATIONS			
OSCE	12	8	
TOTAL (OSCE)	12	8	
TOTAL PERSONNEL OVERSEAS	772	766	

Zdroj: http://www.military.ie/images/pdfs%20for%202006/annualreport05_eng.pdf, str.46

Projekt bakalárskej práce

Téma: Írsko – špecifický člen Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky

Moja bakalárska práca sa bude zaoberať írskou bezpečnostnou politikou v súvislosti s Európskou Úniou. Írsko je pozoruhodným prípadom neutrálneho štátu, preto aj ja by som sa chcela venovať predovšetkým vývinu írskej neutrality v Európskych bezpečnostných štruktúrach. Írska neutralita nie je totiž stálym konceptom a pretože bola v posledných rokoch vystavená viacerým medzinárodným výzvam, nutnosť nájsť jasné stanovisko týkajúce sa neutrality sa odzrkadlila aj na tvorbe írskej bezpečnostnej politiky.

Relevancia centrálnej výskumnej otázky : „Ako ovplyvnil írsku bezpečnostnú politiku v otázke neutrality vstup do Európskej Únie a neskôršie rozširovanie agendy EU?“ poukazuje na jedinečný írsky kontext, ktorý však môže byť príkladom postupov malého štátu, kde sa dajú pozorovať jeho rozhodovacie procesy a vonkajšie i vnútorné faktory, ktoré ho ovplyvnili pri implementácii politiky neutrality. Zároveň by som chcela svojou prácou zamerať na zmeny chápania neutrality počas jednotlivých fáz členstva Írska v EÚ. Mojmým zámerom bude skúmať dopad členstva Írska v Európskej únii na pojem neutrality pri riešení integrácie v oblasti bezpečnosti. Zmeny chápania neutrality budem hodnotiť na základe postoja krajiny voči zapojeniu sa do viacerých medzinárodných organizácií a neskôr pri tvorbe európskych ozbrojených síl a zložiek rýchlej reakcie v rámci štruktúr EÚ. Predovšetkým sa budem sústreďovať na hodnotenie kompatibility neutrality s agendou jednotlivých organizácií a prípadne odvodiť posun v chápaní neutrality po zapojení sa do Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky. Pozíciu krajiny by som sa pokúsila vymedziť ako postoj verejnosti a postoj politických predstaviteľov voči zapojeniu sa Írska do SZBP spojenou s ich hranicou „ohrozenia“ konceptu neutrality.

Mojou snahou bude prehodnotiť koncept neutrality v súčasnosti vzhľadom na jeho klasický význam, prípadne vykresliť určitý posun a rozšírenie konceptu oproti minulosti pod vplyvom integrácie do EÚ.

Cieľ mojej bakalárskej práce je primárne zodpovedať stanovenú otázku s úmyslom vykresliť prípad štátu a jeho postavenia v Európskej únii vzhľadom na jeho špecifickú politiku v bezpečnostných otázkach.

Osnova:

Úvod: Načrtnutie skúmanej problematiky – vývin a zmeny konceptu neutrality Írska. Ciele práce a metodologické postupy.

***Stat'*:**

A. Koncept neutrality

- definícia

- historický prehľad írskej neutrality (2.svetová vojna, 1949, Európske Ekonomické Spoločenstvo)

B. Írska bezpečnostná politika

- rola a postoj - Írsko ako obranca mieru

- postavenie v medzinárodných organizáciách
(OSN, OBSE, ZEÚ, Partnerstvo za mier)

- otázka neutrality v jednotlivých organizáciách

- zapojenie Írska do Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politika EÚ

- rozhodovací proces Írska (Maastrichtská zmluva, Amsterdamská zmluva) a zmluva z Nice a pozícia Írska

- kompatibilita s neutralitou

C. Verejná mienka a postoje politických strán voči SZBP - komparácia

D. Zmena významu neutrality a redefinícia konceptu v súčasnosti

Záver:

Zhrnutie a zdôraznenie výstupov skúmanej oblasti so zreteľom na súčasnú pozíciu neutrality Írska .